

14124747

อภินันทนาการ

ทหารบกกรมการนครการเมืองไทย : วิเคราะห์กรณีศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

0390

29 SEP 2006

คณะสังคมศาสตร์	
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	
วันลงทะเบียน	29 SEP 2006
เลขทะเบียน	0390
เลขเรียกหนังสือ	ID ๒๑๐๒๒๖

วิทยานิพนธ์

ของ

สุภาพ ไชแสง

U162

๙๘๘๗

๒๖๓๕

เสนอต่อมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต

70

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

.....

(อาจารย์สุวิทย์ นงษ์จันทร์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(รองศาสตราจารย์เดลิ้ม นงศ์อาจารย์)

กรรมการตรวจรูปแบบ

ประกาศคุณูปการ

งานศึกษาค้นคว้าเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเป็นผลมาจากผู้เขียนได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่านอาจารย์สุรีย์ พงษ์จันทร์ และท่านอาจารย์ชาญชัย รัตนวิบูลย์ ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งได้ให้ความอนุเคราะห์ในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด และท่านรองศาสตราจารย์เฉลิม พงศ์อาจารย์ ที่ได้กรุณาแก้ไขรูปแบบจนทำให้งานเขียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสามท่านเป็นอย่างสูง

คุณค่าแห่งความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอมอบแก่คุณพ่อคุณแม่ และพี่ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์และปรารถนาที่จะเห็นความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เขียน และผู้เขียนก็ ขอบขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ได้สนับสนุน และให้กำลังใจเสมอมาไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุภาพร ไชแสง

มหาวิทยาลัยนเรศวร

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทนำ.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	วิธีการในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	3
	แหล่งศึกษาค้นคว้า.....	4
1	ประวัติและโครงสร้างของกองทัพไทย.....	5
	1.1 ประวัติกองทัพไทย.....	5
	1.2 โครงสร้างของกองทัพไทย.....	8
	1.2.1 การฝึกอบรมบุคคล.....	8
	1.2.2 การแบ่งส่วนราชการและสายงานการบังคับบัญชา.....	10
	1.3 ลักษณะสำคัญของกองทัพไทย.....	15
	1.3.1 ความเป็นเอกภาพ.....	15
	1.3.2 ประเพณีระบอบอาวุโส.....	17
	1.3.3 แนวคิดการสืบทอดตำแหน่งต่าง ๆ.....	18
2	ทหารไทยกับการแทรกแซงทางการเมือง.....	19
	2.1 การแทรกแซงของทหารทางการเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 - 2516.....	19
	2.2 การแทรกแซงของทหารทางการเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2516 - 2534.....	24

บทที่		หน้า
	2.3 การแทรกแซงทางการเมืองในปัจจุบัน - เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ.....	29
	2.4 กองทัพบกการเมืองไทย.....	32
3	บทบาทของทหารในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ.....	35
	3.1 สาเหตุของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ.....	35
	3.2 บทบาทของทหารในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ.....	37
	3.3 ผลของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ.....	45
4	ผลกระทบของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ.....	49
	4.1 ภายในประเทศ.....	49
	4.1.1 ผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์.....	49
	4.1.2 ผลกระทบต่อกองทัพบกไทย.....	50
	4.1.3 ผลกระทบต่อสังคมไทย.....	51
	4.1.4 ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ.....	52
	4.2 ภายนอกประเทศ.....	53
	4.2.1 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการเมือง ระหว่างประเทศ.....	53
	4.2.2 ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ....	56
5	บทสรุป.....	37
	บรรณานุกรม.....	59
	ภาคผนวก.....	70
	บทคัดย่อ.....	82
	ประวัติผู้พิมพ์.....	85

บทนำ

วิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 นั้น ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งที่สำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของไทย¹ ซึ่งทหารได้เข้ามามีบทบาทในเหตุการณ์ครั้งนี้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของกองทัพบก และจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีความรุนแรงและร้ายแรงมากกว่าเหตุการณ์ครั้งใด ๆ ในประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ทำให้จำนวนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์ครั้งนี้มีมากกว่าจำนวนผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์เมื่อครั้ง 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 รวมกันเสียอีก² ซึ่งมูลเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้เกิดมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน

ประการแรก มีการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ที่มีนายทหาร จปร. รุ่น 5 เข้ามามีบทบาทผลักดันให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ขึ้นมารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีร่วมกับ 5 พรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล คือ พรรคสามัคคีธรรมชาติไทย กิจสังคม ประชากรไทย และพรรคราษฎร ทั้งนี้โดยมีการโยกย้ายตำแหน่งทางสายงานบัญชาการของกองทัพไทยทั้ง 3 เหล่า เพื่อจะใช้เป็นฐานอำนาจของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร³

ประการที่สอง ประชาชนมีความรู้สึกไม่พอใจกับการก้าวเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองของบุคคลภายนอกที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง โดยเฉพาะบุคคลที่มาจากคณะ

¹ ชिरุทธ บุญมี. "พฤษภาคมมีฟ รอกองทัพอาเซียนอีก 1 ทศวรรษข้างหน้า." มติชนสุดสัปดาห์. 12(651) : 14 ; 5 มิถุนายน 2535.

² "ระวัง...ทางตันการเมืองก่อเหตุวงจรถวนาทวีจะย้อนกลับปฏิวัติ." หลักไท. 11(540) : 20 - 21 ; 8 - 14 มิถุนายน 2535.

³ อัคนี นันทวัน. "แล้วก็ถึงกัน...ไม่มีแผ่นดินจะอยู่." วิญจักร. 25 พฤษภาคม 2535 หน้า 3.

รลช. เหตุการณ์ชุมนุมขับไล่นายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งจึงเกิดขึ้น

ประการที่สาม เหตุการณ์ "พฤษภาวิไล" ครั้งนี้มีการใช้อาวุธสงครามขนาดหนักเข้าปราบปรามประชาชนซึ่งมีแต่สองมือเปล่า จนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดความรู้สึกเคียดแค้นระหว่างประชาชนกับผู้นำทหารระดับผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ออกคำสั่งให้ปราบปรามประชาชนที่ชุมนุมกันอยู่'

ประการสุดท้าย จากเหตุการณ์ครั้งนี้จะเห็นได้ว่าความคิดของประชาชนมิได้ถูกปิดกั้นบิดเบือนข่าวสารความเป็นจริงอีกต่อไป ความพยายามที่จะบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของสื่อสารมวลชนที่เป็นกลไกของรัฐ และหรือที่รัฐมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มิอาจกระทำได้อีกต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะความก้าวหน้าในระบบเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย และนอกจากนั้นผู้ที่เข้าร่วมชุมนุมในเหตุการณ์ครั้งนี้ส่วนมากมาจากบุคคลชั้นกลางที่มีการศึกษาในหลายสาขาอาชีพ ซึ่งทั้งนี้ก็เพราะว่ามีแกนนำในการชุมนุมเรียกร้องที่สำคัญ เช่น พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ร.ต.ฉลาด วรฉัตร และพรรคฝ่ายค้านซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในทางการเมืองไทย

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่า การก้าวเข้ามาบริหารทางการเมืองของทหาร จนกระทั่งก่อให้เกิดเหตุการณ์พฤษภาวิไลนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง และเหตุการณ์ที่เรียกว่า "พฤษภาวิไล" ก็เป็นจุดเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญของไทยด้วย สมควรที่จะได้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อการศึกษาถึงบทบาทของทหารในการเข้าแทรกแซงการเมืองไทย ทั้งในแง่วิวัฒนาการ กลยุทธ์ และอิทธิพลที่มีต่อการเมืองไทย
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน ยุทธวิธีในการเรียกร้องจนกระทั่งก่อให้เกิดเหตุการณ์พฤษภาวิไล ตลอดจนยุทธวิธีใน

การแก้ปัญหาของรัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูร

3. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่มีต่อสังคม
การเมืองไทย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. จะศึกษาค้นคว้าถึงคุณลักษณะที่สำคัญของทหารไทย กองทัพอไทย เหตุผลสำคัญ
ในการเข้าแทรกแซง ตลอดจนวิวัฒนาการในการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย
2. จะศึกษาค้นคว้าบทบาทของทหารไทยในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ
3. จะศึกษาค้นคว้าถึงผลกระทบของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่มีต่อ
กองทัพอไทยและสังคมไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้จะทำให้ทราบถึงคุณลักษณะที่สำคัญของทหารไทย
ที่เอื้อต่อการเข้าแทรกแซงทางการเมือง เหตุผลสำคัญที่นำมาเป็นข้ออ้างยุทธวิธีในการ
แทรกแซง ตลอดจนวิวัฒนาการในการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย
2. จะทำให้ทราบถึงบทบาทของทหารไทยในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ
ตลอดจนผลกระทบของเหตุการณ์นี้ที่มีต่อกองทัพอไทย และสังคมไทยโดยรวม

วิธีในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ จะใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จะใช้ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) เป็นหลัก และใช้ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ประกอบด้วย

แหล่งศึกษาค้นคว้า

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. หอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ศูนย์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. แหล่งอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น

บทที่ 1

ประวัติและโครงสร้างของกองทัพไทย

ขึ้นชื่อว่า "ทหาร" แล้ว ตั้งแต่ชายพลจนถึงพลทหารต่างก็ได้มีปณิธานอย่างแน่วแน่ที่จะพิทักษ์ รักษาชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ไว้ด้วยชีวิต จะสามัคคีร่วมมือ ยอม เสียสละชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อให้พี่น้องชาวไทยสามารถยืนหยัดอยู่บนผืนแผ่นดินไทยได้อย่างภาคภูมิใจ อย่างชาติเอกราชอยู่ตลอดไป ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่ากองทัพไทยนั้น มีประวัติศาสตร์การต่อสู้อันยาวนานควบคู่มากับประเทศไทยตลอดเวลา

1.1 ประวัติกองทัพไทย

ความเจริญและความเสื่อมของกองทัพไทย ย่อมส่งผลกระทบกระเทือนต่อประเทศโดยตรง ดังจะเห็นได้จากระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นเวลานานที่กองทัพไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ มาตราลำดับ นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา ดังที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบจากศิลาจารึกว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ได้รวบรวมชาวไทยตั้งราชอาณาจักรและยึดหลักในการป้องกันประเทศว่า "ชายฉกรรจ์ที่กำเนิดเป็นคนไทยทุกคนจะต้องเป็นทหาร"¹ ทั้งนี้เพราะพระมหากษัตริย์ไทยทรงถือว่า การป้องกันประชาชนและการป้องกันบ้านเมืองให้ปลอดภัยเป็นพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระองค์ และทรงยกทัพไปรบด้วยพระองค์เอง โดยมีการจัดกำลังรบที่ใช้พลเดินเท้าเป็นส่วนใหญ่ อาวุธที่ใช้ ได้แก่ หอก ดาบ แหวน ทวน ธนู หน่วยเคลื่อนที่เร็ว ได้แก่ ทหารม้า ส่วนกำลังที่ใช้โจมตีเพื่อหวังผลชัยชนะเด็ดขาดจะมีทหารช้างร่วมด้วย²

สมัยกรุงศรีอยุธยา หลักการทหารทั่วไปคงเหมือนกรุงสุโขทัย แต่ใน พ.ศ. 1991

¹ สุนุม นวลสกุล และคนอื่น ๆ. การเมืองและการปกครองไทย. 2525,

ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยได้แบ่งแยกกิจการทหารกับพลเรือนออกจากกัน^๑ ในส่วนของราชการทหารทรงแต่งตั้งสมุหพระกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชากิจการทหารทั้งในราชอาณาจักรและหัวเมืองชั้นใน มีการจัดกำลังเป็น 4 เหล่า ได้แก่ ราบ(เดินเท้า) ม้า รถ ช้าง เรียกว่า "จตุรงค์เสนา" เมื่อ พ.ศ. 2081 ในสมัยพระไชยราชาธิราชได้ใช้อาวุธปืนไฟในการรบกับพม่าที่เมืองเชียงกรานเป็นครั้งแรก ต่อมาในปี 2199 จึงสร้างปืนไฟขึ้นใช้เอง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาณาเขตจรดทะเล ดังนั้น "กำลังทหารเรือ" จึงจำเป็นต้องมีไว้เพื่อปกป้องราชอาณาจักรทางทะเล ดังนั้นกำลังทหารเรือจึงได้เกิดขึ้นพร้อมกับกำลังทางบกนับตั้งแต่สมัยสุโขทัย และสืบเนื่องมาถึงสมัยกรุงธนบุรี^๒ ซึ่งกำลังทางเรือถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยสนับสนุนกำลังทางบกในการป้องกันเอกราชของชาติอย่างมากมาย

เมื่อถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กองทัพไทยยังคงมีภารกิจที่สำคัญ คือ การป้องกันประเทศและการปราบปรามศัตรู และในสมัยรัตนโกสินทร์นี้เอง ที่ได้มีการปรับปรุงกองทัพให้ทันสมัย ซึ่งได้เริ่มมีการปรับปรุงกำลังทหารในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างจริงจัง ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญคือ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกรมยุทธนาธิการขึ้นเมื่อ วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2430 โดยให้มีหน้าที่บังคับบัญชาทหารบกและทหารเรือ ทำให้การบังคับบัญชาเป็นไปอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น ซึ่งต่อมาทางราชการได้กำหนดให้วันที่ 8 เมษายน ซึ่งเป็นวันกำเนิดการทหารไทย สมัยใหม่เป็นวันที่ระลึกคล้ายวันสถาปนากระทรวงกลาโหม เรียกชื่อว่า "วันกลาโหม" และต่อมาได้ถือว่าเป็น "วันกองทัพไทย" ในปัจจุบัน

^๑ ภารติ มหาพันธ์. ประวัติศาสตร์การปกครองไทย. 2527, หน้า 25.

^๒ ด.

^๓ นคร พันธุ์รงค์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์. 2526 .

ได้เปลี่ยนมาเป็นวันที่ 25 มกราคม ซึ่งเป็นวันสำคัญในประวัติศาสตร์คือ เป็นวันคล้ายวันทำสงครามยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา ซึ่งสมเด็จพระนเรศวรทรงได้รับชัยชนะ ดังนั้นเพื่อเป็นเกียรติประวัติของชาติและเพื่อระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ ทางกระทรวงกลาโหมจึงได้กำหนดให้วันที่ 25 มกราคมของทุกปีเป็นวันกองทัพไทย^๖

ปัจจุบันกองทัพไทยได้มีวิวัฒนาการไปอย่างไม่หยุดยั้ง กองทัพบกซึ่งเป็นกำลังหลักที่สำคัญของชาติทั้งในอดีตและปัจจุบัน กองทัพเรือซึ่งเป็นกำลังหลักในการป้องกันราชอาณาจักรทางทะเล และกองทัพอากาศซึ่งทำหน้าที่ปกป้องน่านฟ้า ทุกกองทัพต่างก็ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการป้องกันอธิปไตยของชาติ ได้แลกเปลี่ยนความร่วมมือทางการทหารกับต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันประเทศร่วมกันได้ มีการจัดตั้งกองบัญชาการทหารสูงสุดขึ้นใน พ.ศ. 2503 เพื่อทำหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชาและประสานงานระหว่างเหล่าทัพทั้งสาม เพื่อให้เกิดเอกภาพในการปฏิบัติงานไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนั้นยังมีการจัดระเบียบแบบแผน การฝึกและยุทธวิธี ตลอดจนการปรับปรุงอาวุธยุทโธปกรณ์ของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศได้มีการพัฒนาอาวุธที่มีประสิทธิภาพขึ้นใช้เอง เช่น จรวดแบบต่าง ๆ รวมทั้งการสั่งซื้ออาวุธ อาทิ รถถัง ปืนใหญ่ เรือรบและเครื่องบินซึ่งมีขีดความสามารถสูงส่วนในด้านของการพัฒนาระบบป้องกันตนเองในยุทธศาสตร์การผิวกำลังนั้นได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการจัดกำลังภายใน และการผิวกำลังร่วมกับมิตรประเทศบนหลักการที่พึงตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกปฏิบัติการร่วมกันระหว่างเหล่าทัพ การฝึกทางยุทธการและส่งกำลังบำรุงร่วมกับมิตรประเทศก็กระทำเป็นประจำ เพื่อให้ทหารมีประสบการณ์สูงขึ้นและมีการปรับแผนป้องกันประเทศให้สามารถเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันเวลาและมีประสิทธิภาพ^๗

^๖สำนักงานสารนิเทศกองบัญชาการทหารสูงสุด. "วันกองทัพไทย", ใน เพื่อแผ่นดินไทย. 2529, หน้า 63.

^๗ด.

จากวิวัฒนาการของกองทัพไทยที่กล่าวมานั้น จะเห็นว่ากองทัพไทยได้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งจะปกป้องชาติและประชาชน ถ้าจะกล่าวว่า หากชาติขาดทหารเสียแล้วประเทศชาติก็ไม่อาจดำรงเองกราชอยู่ได้ การเตรียมกำลังรบไว้ให้พร้อมนั้น ก็เปรียบเสมือนกับการสร้างรั้วให้แข็งแรง ประชาชนก็จะบังเกิดความมั่นใจว่าสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีพอยู่ได้อย่างเป็นสุข ความเข้มแข็งทางด้านทหารนั้นย่อมจะส่งผลไปถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ

1.2 โครงสร้างกองทัพไทย

1.2.1 การฝึกอบรบบุคลากร

การฝึกอบรบบุคลากรของกองทัพไทยนั้น ได้จัดระบบการฝึกอบรบแตกต่างกันไปตามส่วนการศึกษาและหน่วยงานของแต่ละเหล่าทัพ

ส่วนการศึกษาของกองทัพบก มีหน้าที่อำนวยความสะดวก และดำเนินการฝึกและศึกษากำลังพลของกองทัพบก เพื่อให้กำลังพลเหล่านั้นมีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่อำนวยการให้หน่วยต่าง ๆ ของกองทัพบกมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่วนของการศึกษานั้นจะประกอบด้วย

(1) กรมยุทธศึกษาทหารบก มีหน้าที่ประสานงานให้คำแนะนำ กำกับ การและตรวจตราการฝึกและศึกษาของบุคคล ทั้งหน่วยงานในและนอกกองทัพบก และในต่างประเทศ อำนวยการฝึกและศึกษาวิชาการเหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ กองบินทหารบก^{*} ซึ่งนอกจากหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ของกรมยุทธศึกษาทหารบกแล้วนั้น ยังมีผลให้ทางกรมยุทธศึกษาทหารบกมีหน่วยขึ้นตรง 4 หน่วยคือ ศูนย์การทหารราบ, ศูนย์การทหารม้า, ศูนย์การทหารปืนใหญ่ และโรงเรียนนายสิบทหารบก

(2) สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง มีหน้าที่ให้การศึกษาก่อนนายทหาร

*กระทรวงกลาโหม. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาวิทยาการทหาร. 2526, หน้า 213.

สัญญาบัตรของทัพบกในทางยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี การช่วยรบ และเสนาธิการกิจของหน่วยทหารตั้งแต่ระดับกองพลขึ้นไป เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการได้ สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง มีหน่วยขึ้นตรง 2 หน่วยคือ วิทยาลัยการทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก

(3) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีหน้าที่ให้การศึกษาภาควิทยาการ (Academic) ชั้นอุดมศึกษาแก่นักเรียนนายร้อย รับผิดชอบในวิธีดำเนินการศึกษาและนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาภาควิทยาการ ซึ่งนักเรียนนายร้อยทุกคนจะต้องมีความรู้ขั้นพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และวิชาการสรรพวิชา

(4) กรมการรักษาดินแดน มีหน้าที่วางแผน อำนวยการประสานงาน และดำเนินการฝึกบุคคลเป็นผู้บังคับบัญชาสำรอง เพื่อส่งเสริมกำลังสำรองของกองทัพกในการป้องกันราชอาณาจักร

(5) ศูนย์สงครามพิเศษ มีหน้าที่วางแผน อำนวยการและดำเนินการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับการสงครามพิเศษ การส่งกำลังทางอากาศและการยุทธทางอากาศ

(6) ศูนย์การบินทหารบก มีหน้าที่วางแผน อำนวยการและดำเนินการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับกิจการบินทหารบกของกองทัพก

(7) โรงเรียนของเหล่าและสายงานต่าง ๆ ได้แก่ โรงเรียนทหารช่าง โรงเรียนทหารสื่อสาร โรงเรียนพลาธิการ ฯ ซึ่งโรงเรียนเหล่านั้นเป็นหน่วยในอัตราของหน่วยที่เป็นหัวหน้าเหล่าและสายวิทยาการนั้น ๆ

ส่วนการศึกษาของกองทัพเรือ มีหน้าที่เสนอความเห็นและช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาในกิจการฝ่ายการศึกษา แนะนำกิจกรรมฝ่ายการศึกษาให้แก่เจ้าหน้าที่ในส่วน

9 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. คู่มือนักเรียนนายร้อย. 2507,
หน้า 5 - 6.

10 กระทรวงกลาโหม. ล.ด. หน้า 213 - 214.

ราชการอื่น ๆ อำนวยการศึกษา แนะนำ และกำกับการในสายงานของตน ประกอบด้วยส่วนราชการต่าง ๆ ดังนี้คือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ และโรงเรียนนายทหารเรือ¹¹

ส่วนการศึกษาของกองทัพอากาศ

(1) กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ มีหน้าที่ดำเนินการด้านการศึกษาอบรมทั่วไป อำนวยการศึกษา พิจารณากำหนดหลักสูตรและแนวสอนให้แก่สถานศึกษาของกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ การอนุศาสนาจารย์ กับมีหน้าที่ควบคุมตรวจตรากิจการในสายวิทยาการฝ่ายการศึกษาและการฝึก แล่งส่วนราชการออกเป็น 6 หน่วยงานคือ กองบังคับการ, กองอนุศาสนาจารย์, โรงเรียนนายทหารอากาศ, โรงเรียนนายเรืออากาศ, โรงเรียนจ่าอากาศ และศูนย์ภาษา

(2) สถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง มีหน้าที่ให้การฝึกและศึกษานายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอากาศในทางยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีการช่วยรบ และเสนาธิการกิจของหน่วยกับมีหน้าที่ดำเนินการวิจัยและพัฒนา กำหนดหลักนิยมในวิทยาการที่เกี่ยวข้อง กำหนดหลักสูตรและแนวสอนให้แก่สถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง แบ่งส่วนราชการออกเป็น 5 หน่วยงานคือ กองบัญชาการ, กองวิชาการ, วิทยาลัยการทัพอากาศ, โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ และโรงเรียนนายทหารอากาศอาวุโส

(3) โรงเรียนการบิน มีหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรมศิษย์การบินครูการบิน การฝึกการยังชีพและอำนวยการศึกษา กำหนดหลักสูตรและแนวสอนให้แก่หน่วยฝึกศึกษาของโรงเรียนการบิน แบ่งส่วนราชการออกเป็น 6 หน่วยงานคือ กองการบิน, กองพันทหารอากาศโยธิน, กองฝึกกองการศึกษา, กองการปกครอง และกองซ่อมบำรุงและพัสดุ¹²

1.2.2 การแบ่งส่วนราชการและสายงานการบังคับบัญชา

การแบ่งส่วนราชการและสายงานการบังคับบัญชาของกองทัพแต่ละเหล่า

¹¹ด. หน้า 216 .

¹²ด. หน้า 235 - 236 .

นั้นแตกต่างกันออกไปตามความจำเป็นของหน่วยงานของกองทัพนั้น ๆ ทั้งนี้สายงานการ บังคับบัญชาที่แต่ละหน่วยงานขึ้นตรงต่อนั้นก็ได้แตกย่อยออกไป โดยมีสายงานการบังคับบัญชา ลดหลั่นเป็นลำดับชั้นลงไป จากหน่วยงานที่มีอำนาจสูงสุดไปสู่หน่วยงานที่เล็กที่สุด

การแบ่งส่วนราชการของกองทัพบก

การจัดกองทัพบกในปัจจุบันนี้ยังคงใช้พระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2513 แต่ได้ปรับปรุงแก้ไขใหม่ถึง 5 ครั้งคือ พ.ศ. 2517 รวม 2 ครั้ง พ.ศ. 2520 พ.ศ. 2521 และพ.ศ. 2522 ซึ่งได้กำหนดให้กองทัพบกเป็นส่วนกำลังรบขึ้นตรงต่อ กองบัญชาการทหารสูงสุด มีผู้บัญชาการทหารบกและเสนาธิการทหารบกเป็นผู้ช่วย¹³

การแบ่งส่วนราชการของกองทัพบกมีดังนี้

- (1) สำนักงานเลขานุการกองทัพบก
- (2) กรมกำลังพลทหารบก
- (3) กรมข่าวทหารบก
- (4) กรมยุทธการทหารบก
- (5) กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก
- (6) สำนักงานปลัดบัญชาการกองทัพบก¹⁴
- (7) กรมการกำลังสำรองทหารบก
- (8) กรมการเงินทหารบก
- (9) กรมการสารวัตรทหาร
- (10) กรมจเรทหารบก
- (11) กรมสวัสดิการทหารบก

¹³ กองประวัติศาสตร์และนิพนธ์กึ่งทหาร. ประวัติกองทัพบกไทยในรอบ 200 ปี

พ.ศ. 2325 - 2525. 2525, หน้า 316.

¹⁴ ด.

- (12) กรมสารบรรณทหารบก
- (13) กรมการขนส่งทหารบก
- (14) กรมการทหารช่าง
- (15) กรมการทหารสื่อสาร
- (16) กรมการสัตวทหารบก
- (17) กรมพลศึกษาทหารบก
- (18) กรมแพทย์ทหารบก
- (19) กรมแพทย์ทหารบก
- (20) กรมสรรพาวุธทหารบก
- (21) กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก
- (22) กองทัพอากาศที่ 1
- (23) กองทัพอากาศที่ 2
- (24) กองทัพอากาศที่ 3¹⁶
- (25) กองทัพอากาศที่ 4¹⁶
- (26) สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง
- (27) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- (28) กรมการรักษาดินแดน
- (29) ศูนย์สงครามพิเศษ
- (30) ศูนย์การบินทหารบก
- (31) สำนักงานตรวจบัญชีกองทัพบก
- (32) ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก¹⁷

¹⁶ ทวีช เปล่งวิทยา. คู่มือแบบธรรมเนียมทหาร. 2515, หน้า 47 - 48.

¹⁶ กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน. ทำเนียบนักรบ. 2526, หน้า 59.

¹⁷ ทวีช เปล่งวิทยา. ล.ต. หน้า 48.

การแบ่งส่วนราชการของกองทัพอากาศ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 แห่ง พ.ร.บ. ว่าด้วยระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 ได้กำหนดไว้ว่า "กองทัพอากาศ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศและป้องกันราชอาณาจักร มีผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ"

การแบ่งส่วนราชการของกองทัพอากาศมีดังนี้

- (1) สำนักงานเลขานุการกองทัพอากาศ
- (2) กรมสารบรรณทหารอากาศ
- (3) กรมกำลังพลทหารอากาศ
- (4) กรมข่าวทหารอากาศ
- (5) กรมยุทธการทหารอากาศ
- (6) กรมส่งกำลังบำรุงทหารอากาศ
- (7) สำนักงานปลัดบัญชาทหารอากาศ
- (8) กรมจเรทหารอากาศ
- (9) กรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ
- (10) หน่วยบินซึ่งขึ้นตรงต่อกองทัพอากาศ
- (11) กรมอากาศโยธิน
- (12) กรมช่างอากาศ
- (13) กรมสื่อสารทหารอากาศ
- (14) กรมพลอากาศทหารอากาศ
- (15) กรมช่างโยธาทหารอากาศ
- (16) กรมขนส่งทหารอากาศ

¹กระทรวงกลาโหม. ล.ต. หน้า 221.

²ทวิช เปล่งวิทยา. น.ต.

- (17) กรมแพทยทหารอากาศ
- (18) กรมสรรพาวุธทหารอากาศ
- (19) กรมลาดตระเวนทางอากาศ
- (20) กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
- (21) สถาบันวิชาการทหารอากาศชั้นสูง
- (22) โรงเรียนการบิน
- (23) กรมสวัสดิการทหารอากาศ
- (24) กรมการเงินทหารอากาศ²⁰

การแบ่งส่วนราชการของกองทัพเรือ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ. ว่าด้วยระเบียบ
ราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 และ พ.ร.ฎ. แบ่งส่วนราชการที่กำหนดไว้ใน
ปัจจุบัน

การแบ่งส่วนราชการของกองทัพเรือมีดังนี้

- (1) สำนักงานเลขาธิการกองทัพเรือ
- (2) สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ
- (3) กรมสารบรรณทหารเรือ
- (4) กรมกำดังพลทหารเรือ
- (5) กรมข่าวทหารเรือ
- (6) กรมยุทธการทหารเรือ
- (7) กรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือ
- (8) กรมสื่อสารทหารเรือ
- (9) กรมจเรทหารเรือ
- (10) กองเรือยุทธการ

²⁰ กระทรวงกลาโหม. ล.ต. หน้า 225 - 226 .

- (11) กรมนาวิกโยธิน
- (12) สถานีทหารเรือกรุงเทพ
- (13) สถานีทหารเรือพังงา
- (14) สถานีทหารเรือลัดทิม
- (15) สถานีทหารเรือสงขลา
- (16) กรมอู่ทหารเรือ
- (17) กรมพลาธิการทหารเรือ
- (18) กรมการเงินทหารเรือ
- (19) กรมสรรพาวุธทหารเรือ
- (20) กรมแพทย์ทหารเรือ
- (21) กรมอุทกศาสตร์
- (22) กรมสวัสดิการทหารเรือ
- (23) กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ
- (24) โรงเรียนนายทหารเรือ²¹

1.3 ลักษณะที่สำคัญของกองทัพไทย

1.3.1 ความเป็นเอกภาพ

ใน พ.ศ. 2503 ทางราชการได้เปลี่ยนแปลงฐานะกรมเสนาธิการ
กลาโหม ซึ่งทำหน้าที่ส่วนบัญชาการของผู้บัญชาการทหารสูงสุดอยู่แล้วนั้น โดยปรับปรุงแก้ไข
หน้าที่ตั้งขึ้นเป็น "กองบัญชาการทหารสูงสุด" กำหนดให้มีหน้าที่เตรียมกำลังรบมีผู้บัญชาการ
ทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

มูลเหตุที่ได้จัดตั้งกองบัญชาการทหารสูงสุดขึ้น เนื่องมาจากรัฐบาลได้
พิจารณาเห็นว่าการจัดกองทัพในยามปกติย่อมพิจารณาจากแผนการจัดกำลังยามสงครามให้

²¹ด. หน้า 220 - 221.

เหมาะสมกับแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งเริ่มด้วยยุทธศาสตร์ในระดับชาติอันเป็นหน้าที่ของสภา
ความมั่นคงแห่งชาติ ต่อมาจึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ในระดับกองทัพ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ
ของกระทรวงกลาโหม โดยแบ่งมอบหน้าที่ให้แต่ละกองทัพรับผิดชอบดำเนินการ แต่ละ
กองทัพจะต้องมีการประสานงานกับปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการ
ปฏิบัติการรบและมีความเป็นปึกแผ่นและเข้มแข็ง การประสานงานและการปฏิบัติงานร่วมกัน
ของทั้งสามกองทัพจะเป็นผลได้ดีนั้นต้องมีผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือกองทัพทั้ง
สามให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้น จึงตั้งกองบัญชาการทหารสูงสุดขึ้นเพื่อให้
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาทหารแต่ผู้เดียว ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในการ
บังคับบัญชา (Unity of Command) ²² และการปฏิบัติการทางทหารเป็นไปด้วยความ
รวดเร็ว มีการประสานงานกลมเกลียวกันยิ่งขึ้น

การจัดหน่วยของกองบัญชาการทหารสูงสุด คล้ายคลึงกับการจัดหน่วย
บัญชาการรวม (Unified Command) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว
คือ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการรวม ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเช่นเดียวกับ
ผู้บังคับบัญชาการทหารสูงสุดของไทย ซึ่งขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหมเหมือนกัน

และเพื่อให้มีเอกภาพในการบังคับบัญชากำลังทั้งสามเหล่าทัพ จึงได้มี
การจัดระเบียบของกองบัญชาการทหารสูงสุด โดยจัดให้กองทัพทั้งสามชั้นอยู่ในสังกัด มี
ระเบียบดำเนินงานเกี่ยวกับกองทัพทั้งสามดังนี้คือ

(1) ถ้าเป็นงานที่ต้องปฏิบัติทั้งสามเหล่าทัพ กองบัญชาการทหารสูงสุด
ต้องสั่งการปฏิบัติไป ซึ่งโดยมากมักจะมีการประสานงานกันในสาระสำคัญระหว่างเจ้าหน้าที่
ระดับรอง ๆ ของกองบัญชาการทหารสูงสุด กับเจ้าหน้าที่ของเหล่าทัพทั้งสามก่อน ทั้งนี้เพื่อ
ให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติคือ เหล่าทัพ และเพื่อเป็นการประสานการปฏิบัติของเหล่าทัพ
ต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นด้วย

(2) ถ้าเป็นงานที่เหล่าทัพใดเหล่าทัพหนึ่งเกี่ยวข้องโดยตรง ก็สั่งการ

²² กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร. ล.ต. หน้า 392 - 393.

ให้เสนอความคิดเห็นหรือให้รับทราบ หรือให้ปฏิบัติแล้วแต่กรณี ส่วนเหล่าทัพอื่นก็ให้รับทราบ
เพื่อการประสานงานหรือให้ความช่วยเหลือ

(3) โดยที่เหล่าทัพมักจะเป็นผู้ดำเนินการเองเป็นส่วนมาก

กองบัญชาการทหารสูงสุดมีหน้าที่เพียงมอบหมายนโยบายและประสานงานอย่างใกล้ชิด เช่น
การพิจารณาส่งกำลังไปรบนอกประเทศตามคำเรียกร้องของสหประชาชาติ หรือการ
พิจารณาขอความช่วยเหลือทางทหารจากประเทศพันธมิตร หรือให้การช่วยเหลือทางทหาร
แก่ประเทศพันธมิตร เป็นต้น²³

1.3.2 ประเพณีระบบอาวุโส

ประเพณีระบบอาวุโสที่มีลักษณะโดดเด่นอย่างเห็นได้ชัดมากที่สุดคือ
ประเพณีระบบอาวุโสของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งนักเรียนนายร้อยจะมีอาวุโส
สูงขึ้นไปตามลำดับชั้นปีการศึกษา และเมื่ออยู่ในชั้นสูงสุดแล้วจะได้รับการคัดเลือกให้ฝึกหัด
ทำหน้าที่นักเรียนผู้บังคับบัญชาตามตำแหน่งต่าง ๆ อาจผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนตามระยะเวลา
และความเหมาะสม

มีประเพณีการเรียกนักเรียนอาวุโสในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
อย่างหนึ่งที่แบ่งให้ระดับของความอาวุโสที่ต่างกันคือ นักเรียนชั้น 1 จะเรียกนักเรียนชั้น
2 ชั้น 3 ว่า นักเรียนอาวุโส (คืออาวุโสชั้นต้น) และเรียกนักเรียนชั้น 4 ชั้น 5 ว่า
นักเรียนชั้นสูง (คืออาวุโสชั้นสูง) ทำให้นักเรียนทุกชั้นรู้สภาพของตนว่าอยู่ในระดับใดและ
ควรประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสม²⁴ ทั้งนี้ นักเรียนชั้นต่ำกว่าจะต้องเคารพเชื่อฟัง
รุ่นพี่ที่อาวุโสกว่า ซึ่งถือว่าเป็นการปลูกฝังที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะมีผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน
ดังเช่นในการปฏิบัติการรบนั้น การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก
และเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรบมากเช่นนี้ ก็ทำให้ประเพณีการเคารพเชื่อฟังรุ่นพี่ได้รับการ
ถ่ายทอดให้ปฏิบัติต่อ ๆ กันมา โดยมีวิธีการอย่างง่าย ๆ คือ

²³ ด. หน้า 393.

²⁴ ศรารุช สุนทรภัก และคนอื่น ๆ. อนุสรณ์ จปร..102 ปี. 2532, หน้า 47.

- (1) ปลุกฝังให้เกิดความเชื่อฝัง
- (2) การแสดงความเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า
- (3) ปลุกฝังด้วยระบบปฏิบัติของนักเรียนอาวุโส
- (4) การใช้ระบบนักเรียนใหม่

1.3.3 แนวความคิดของการสืบทอดตำแหน่งต่าง ๆ

จากการที่นักเรียนนายร้อยที่ปกครองรุ่นน้อง และศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาออกไปรับราชการเป็นนายร้อยทหารสัญญาบัตร แล้วได้กลับเข้ามารับราชการในโรงเรียนนายร้อย ทำหน้าที่ปกครองนักเรียน หรือเป็นครูอาจารย์สั่งสอนวิชาการให้แก่เหล่านักเรียน และแม้กระทั่งออกไปรับราชการนายทหารดำรงตำแหน่งตามหน่วยงานต่างๆ ของกองทัพ โดยเข้ารับตำแหน่งตามระบบรุ่นพี่รุ่นน้องลดหลั่นเป็นลำดับชั้นลงมานั้น เป็นผลกระทบมาจากประเพณีระบบอาวุโสส่วนหนึ่งด้วย และการถ่ายทอดกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมนี้ก็ทำให้เกิดอุดมการณ์และแนวความคิดในการที่จะเข้ารับราชการตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ² อนึ่ง การมีความรักใคร่ผูกพันต่อเพื่อนร่วมรุ่นนั้นความแตกต่างกันในเรื่องยศถาบรรดาศักดิ์ ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อเพื่อนรุ่นเดียวกันเลย ขณะปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการเพื่อนที่มียศต่ำกว่าทำให้เกียรติแก่เพื่อนที่มียศสูงกว่าตามแบบธรรมเนียมของทหาร และเพื่อนที่มียศสูงกว่าก็มีไมตรีไมลิมตัว ทำให้มีความรู้สึกว่าเป็น "เป็นเพื่อนกันเสมอ" คือ ทุกคนจะมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ไม่ได้มีแต่เฉพาะเพื่อนร่วมรุ่นเท่านั้น แต่ยังมีไปถึงศิษย์ต่างรุ่นกันด้วย

² ด. หน้า 46 - 59 .

ลักษณะสำคัญ ๆ ของเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างสองปีแรกหลัง พ.ศ. 2475 นั้น พวกเจ้าและกลุ่มอนุรักษ์นิยมยังเป็นพลังทางการเมืองที่เคลื่อนไหวอยู่ แต่อิทธิพลของกลุ่มดังกล่าวนี้เริ่มเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว หลังจากการปฏิบัติที่ล้มเหลว ซึ่งนำโดยพระองค์เจ้าบรมเทศ หลังจากนั้นก็เป็นช่วงซึ่งพวกเสรีนิยมนำโดยนายปรีดี พนมยงค์ ได้กลายเป็นกำลังสำคัญทางการเมือง แต่ต่อ ๆ มาอำนาจของพวกนี้ก็ถูกทำลายโดยกลุ่มทหารซึ่งนำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งกลายเป็นคู่แข่งสำคัญของนายปรีดี การที่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตกอยู่กับพระยาพหลพลพยุหเสนา ซึ่งมีความสามารถในการไกล่เกลี่ยอ้อมยอมได้ทำให้ทั้งสองฝ่ายถ่วงดุลกันอยู่ได้²

ต่อมาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2481 พระยาพหลก็ได้ลาออกจากตำแหน่งเนื่องจากสุขภาพไม่ดี จึงทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำรงตำแหน่งต่อ หลังจากนั้นทหารเริ่มมีอำนาจมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2481 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2487 จอมพล ป. ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเวลาห้าปีครึ่ง ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการสร้างประวัติของเมืองไทย นโยบายที่สำคัญที่สุดคือ รัฐนิยม ซึ่งเป็นนโยบายรักชาติแสดงออกโดยการรณรงค์ต่อต้านคนจีน และนโยบายที่อันตราายที่สุดของจอมพล ป. ก็คือการตัดสินใจร่วมกันญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง การตัดสินใจประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเกิดจากเหตุผลหลายประการ ที่สำคัญที่สุดคือ ความกดดันจากสถานการณ์และอาจจะมาจากการคำนวณผิดว่าญี่ปุ่นจะชนะสงคราม³ ดังนั้นการเข้าร่วมกับญี่ปุ่นก็เหมือนกับการเข้าร่วมกับผู้ชนะซึ่งประเทศไทยอาจได้ผลประโยชน์ร่วมกับผู้ชนะ แต่ว่าการตัดสินใจของจอมพล ป. กลายเป็นข้อผิดพลาดอย่างใหญ่หลวงและทำให้ต้องเสียตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังจากสงครามโลกสิ้นสุดลงและญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม

² Ibid.

³ Donald E. Nuechterlain, Thailand and Struggle for Southeast Asia. (Ithaca, N: Cornell Univerity, 1965) pp.77 - 78.

เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม ประเทศไทยซึ่งเป็นพันธมิตรของญี่ปุ่นก็แพ้สงครามด้วย แต่มีปัจจัยสองข้อที่ทำให้ผู้นำไทยสามารถจัดการกับสถานการณ์ เพื่อหลุดพ้นจากวิกฤตการณ์ครั้งนี้ ปัจจัย 2 ข้อนี้คือ

หนึ่ง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ปฏิเสธที่จะส่งสาส์นประกาศสงครามให้กับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

สอง ได้มีการตั้งขบวนการเสรีไทยซึ่งประกอบด้วยคนไทยที่อยู่เมืองนอก ซึ่งมีเป้าหมายคือ กู้เอกราชของชาติ

ขบวนการนี้ตั้งขึ้นโดย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช และได้ร่วมมือกับนายปรีดี พนมยงค์ ผู้ซึ่งได้รวบรวมคนภายในประเทศ และร่วมมือกับฝ่ายพันธมิตรทั้งหลาย การเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นการเคลื่อนไหวที่รอบคอบ เพื่อช่วยชาติให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม และได้ทำให้ผลเสียซึ่งเกิดจากการกระทำของจอมพล ป. เชาวบางไปและในส่วนของการเมืองภายในประเทศนั้น ไทยได้ไผ่ล้นขึ้นมาจากสงครามในลักษณะของประเทศที่มีรัฐบาลใหม่คือ รัฐบาลพลเรือนซึ่งนำโดยพวกเสรีนิยม เช่น นายปรีดี พนมยงค์ และม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ส่วนความรุ่งเรืองของทหารชาตินิยมและการรวมชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตกต่ำลง และเมื่อทหารกระทำรัฐประหารอีกครั้งในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2490 รัฐประหารครั้งนี้ทำให้ฝ่ายทหารขึ้นมามีบทบาททางการเมืองอีกครั้ง

การรัฐประหารใน พ.ศ. 2490 ซึ่งเกิดขึ้น 3 ปี หลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีความสำคัญทั้งในแง่ที่เป็นสัญลักษณ์และเป็นความจริง เป็นสัญลักษณ์เพราะว่ามีส่วนเสริมข้อถกเถียงที่ว่าทหารจะมีบทบาทสำคัญทางการเมืองและจะขัดขวางพัฒนาการของประชาธิปไตยในประเทศไทย เป็นจริงเพราะว่านับจากนั้นไปฝ่ายเสรีนิยมต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และทั้ง ๆ ที่พยายามต่อสู้กันเต็มที่ในที่สุด ดังนั้นการถ่วงดุลระหว่างฝ่ายผู้นำ

*Sir Cossby, "The Failure of Constitutional Government in Siam," The Asiatic Review. n.p., p.420.

เสรีนิยมกับฝ่ายทหารจึงสลายไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2490 ประเทศไทยก็ได้แปรสภาพทางการเมืองโดยมีทหารปกครองถึงแม้จะไม่เป็นถึงขนาดเป็นรัฐบาลทหารก็ตาม⁶

รัฐประหารเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 นำโดยพันเอกหลวงกาจสงคราม และพลโทผิน ชุณหะวัณ บุคคลสำคัญสองคนที่วางแผนคือ พันเอกเผ่า ศรียานนท์ (ลูกเขยของพลโทผิน ชุณหะวัณ) และพันเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อมาบุคคลทั้งสองได้กลายเป็นศัตรูกันในทางการเมือง รัฐประหารครั้งนั้นได้ส่งผลให้จอมพล ป. กลับมามีอำนาจอีกในเวลาต่อมา แต่การปฏิวัติของการเมืองไทยก็คือว่า จะต้องทำให้การยึดอำนาจสมเหตุสมผล ดังนั้นทันทีที่ทหารยึดอำนาจในการรัฐประหารเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2490 นายควง อภัยวงศ์ ผู้ซึ่งเป็นหนึ่งในจำนวนหัวหน้าคณะราษฎร จึงได้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ว่านายควงก็ถูกบังคับให้ลาออกจากตำแหน่ง โดยที่ยังอยู่ในตำแหน่งไม่ครบ 6 เดือน นับเดือนเมษายน 2491 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเวลาเกือบ 10 ปี จนกระทั่งถูกยึดอำนาจโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2500 ซึ่งทำให้เกิดรัฐบาลเผด็จการแบบพวขุน⁷

ต่อมาเมื่อทหารเริ่มรวมอำนาจได้ พวกเสรีนิยมที่เริ่มสูญเสียสภาพทางการเมือง นายปรีดีผู้ซึ่งถูกสงสัยว่าพัวพันกับกรณีปลงพระชนม์ในหลวงก็ถูกขับให้หนีออกนอกประเทศ เมื่อเดือนตุลาคมก็มีการกล่าวหาพลโทเนตร เขมะโยธิน ว่าพยายามล้มคณะรัฐประหาร 2490 พลโทเนตรถูกจับ เหตุการณ์ดังกล่าวเปิดโอกาสให้คณะรัฐประหารได้ทำลายนายทหารที่ไม่จงรักภักดีและเพื่อกระชับอำนาจของรัฐบาลจอมพล ป.⁷ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 ได้มีการพยายามล้มล้างอำนาจของจอมพล ป. โดยนายปรีดีและ

⁶ Ibid.

⁷ ทักษิณ เจริญมิตร. การเมืองระบบพวขุนอำปัติม์แบบเผด็จการ. 2526, หน้า 67. (ส่วนหนึ่งของระบบพวขุน นอกเหนือจากที่มีการดูแลทุกข์สุขของราษฎรแล้วก็ยังมีลักษณะของเผด็จการอยู่ด้วย)

⁷ Frank C. Darling, op.cit., p. 17.

พวก นายปรีดีออบเข้าประเทศและพยายามทำรัฐประหาร โดยอาศัยการสนับสนุนของ กองทัพเรือ และพรรคพวกเสรีไทยพวกหนึ่ง การต่อสู้ได้เกิดขึ้นเป็นเวลา 3 วัน นายทหาร และพลเรือนหลายคนถูกฆ่าและบาดเจ็บ ทรัพย์สินเสียหายมากมาย^๑ เป็นรัฐประหารที่นองเลือด ต่อจากนั้นมาจอมพล ป. ก็เริ่มขยายอำนาจของกรมตำรวจ

มีการวิเคราะห์กันว่าทหารเรือนั้นเป็นหน่วยที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค เพราะต้องทำงานกับเครื่องมือทันสมัยและต้องได้รับการอบรมเต็มที่ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ทหารเรือเข้าร่วมกับฝ่ายเสรีนิยม รัฐประหารที่ผ่านไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 ไม่ได้หมายความว่าทหารเรือจะหยุดเพียงแค่นั้น ซึ่งจะเห็นได้จากการพยายามทำรัฐประหารอีกครั้งใน 2 ปีต่อมา เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2494 จอมพล ป. ถูกจับโดยทหารเรือในขณะที่ประกอบพิธีบนเรือชื่อ แมนฮัตตัน ซึ่งเจ้าหน้าที่สหรัฐอเมริกากำลังทำพิธีมอบให้รัฐบาลไทย ทหารเรือประกาศการตั้งรัฐบาลใหม่ทันที วันต่อมาก็เกิดการต่อสู้กันอย่างรุนแรง ทหารบก ตำรวจ และทหารอากาศ สู้กับทหารเรือ จุดยุทธศาสตร์ของทหารเรือถูกระเบิด และเรือธงชื่อศรีอยุธยาถูกลมโยกโดยการทิ้งระเบิดของทหารอากาศ จอมพล ป. ซึ่งอยู่บนเรือลำนั้นได้ว่ายน้ำขึ้นฝั่ง ความตึงเครียดทางการเมืองมีติดต่อกัน 3 วัน และตามรายงานมีผู้ตายคือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร 17 คน ตำรวจ 8 คน พลเรือน 103 คน และบาดเจ็บอีกมากกว่า 500 คน^๒ กฎแมนฮัตตันซึ่งล้มเหลวยิ่งเพิ่มอำนาจของคณะรัฐประหารยิ่งขึ้น เนื่องจากจอมพล ป. เป็นที่นิยมของสหรัฐอเมริกา จึงมีอำนาจต่อไปโดยการสนับสนุนของคณะรัฐประหาร พอถึง พ.ศ. 2495 คณะรัฐประหารก็สามารถทำลายอำนาจฝ่ายตรงกันข้ามทุกกลุ่มและหลังจากเหตุการณ์รุนแรงดังกล่าวพวกเสรีนิยมก็สิ้นอำนาจและบทบาทโดยสิ้นเชิง จอมพล ป. ในฐานะนายกรัฐมนตรีก็มีอำนาจมากขึ้นตามลำดับ แต่ไม่นานก็ต้องรักษาอำนาจโดยการถ่วงดุลอำนาจของสองกลุ่มซึ่งไม่ถูกกัน กลุ่มหนึ่งนำโดยพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ผู้ก้าวขึ้นสู่อำนาจเพราะ

^๑ Ibid.

^๒ ทักษ์ เฉลิมเกียรติ. ล.ค. หน้า 113 - 123.

จอมพล ป. พายยามขยายอำนาจของตำรวจ และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งขึ้นมามีอำนาจอย่างรวดเร็ว จนเป็นเหตุนำไปสู่การเมืองไปในรูปของอำนาจสามฐานต่อมา^{๑๐}

ต่อมาได้เกิดการรัฐประหารขึ้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ซึ่งเป็นการรัฐประหารครั้งที่ 2 ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่นับเป็นการรัฐประหารครั้งสำคัญที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทย เพราะการรัฐประหารครั้งนี้มีผลทำให้การเมืองการปกครองไทยต้องเข้าสู่รูปแบบของเผด็จการอำนาจนิยมเป็นเวลานานถึง 15 ปี และทำให้ทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารบก มีบทบาทอย่างสูงต่อการเมืองการปกครองไทยในระยะเวลาดังกล่าว

2.2 การแทรกแซงของทหารทางการเมืองตั้งแต่ พ.ศ. 2516 - 2534

14 ตุลาคม 2516 เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองยุคใหม่ของไทยที่มีนัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการลุกฮือของประชาชนเป็นจำนวนแสน ๆ คน เพื่อต่อต้านรัฐบาลเผด็จการทหาร อาจจะได้ว่าการลุกฮือดังกล่าวเป็นการเปิดประวัติศาสตร์บทใหม่ทางการเมืองไทยในยุคหลังการเปลี่ยนแปลง 24 มิถุนายน 2475 อย่างไรก็ดีตามจะเห็นว่า 14 ตุลาคม 2516 หรือ "การปฏิวัติ 14 ตุลาคม 2516"^{๑๑} เป็นผลที่จะต้องเกิดขึ้น เพราะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและระบบการเมืองพ้องขนของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

สาเหตุของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้นเกิดจากปัญหาหลายประการซึ่ง

^{๑๐} ด.

รัฐประหาร 2490 ได้กลายเป็นตัวอย่างของการรัฐประหารครั้งต่อ ๆ มา แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือ เป็นการสนับสนุนโดยนายทหารหนุ่มรุ่นนาย นายทหารกลุ่มนี้ประกอบด้วย สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถนอม กิตติขจร และประภาส จารุเสถียร ซึ่งต่อมาได้นำไปสู่เผด็จการแบบพ้องขนซึ่งเริ่มตั้งแต่ 2501 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

^{๑๑} เสน่ห์ จามริก. "ปัญหาการพัฒนาในสภาวะการเมืองไทย." รัฐศาสตร์สาร.

8(3) : 165 ; กันยายน 2535.

0390
29 SEP 2006

431099

ทหารได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับและมีบทบาทมากขึ้น โดยสามารถแยกได้หลายประเด็นดังนี้
คือระบบราชการที่ควรที่จะศึกษาค้นคว้า

1. ระบบการปกครองแบบพ่อขุนของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นั้น จะต้องอาศัย
บุคลิกภาพของคนที่มีความสามารถ ซึ่งต้องสามารถสร้างความนับถือ เกรงกลัวในหมู่ผู้นำทาง
การเมือง นอกจากบุคลิกของคนมีอำนาจแล้ว ยังต้องสามารถควบคุมอำนาจทางการเมือง
ซึ่งในกรณีของไทยนั้นอำนาจทางการเมืองก็คือการมีอำนาจทหาร ซึ่งจอมพลสฤษดิ์มีคุณสมบัติ
ต่าง ๆ เหล่านี้ครบถ้วน คือเป็นผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และอธิบดีกรม
ตำรวจ ซึ่งทั้งสามตำแหน่งนี้เป็นจุดรวมของอำนาจสูงสุดของประเทศไทย ดังนั้นตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีจึงเป็นเพียงผลพลอยได้ที่ออกมาจากสามตำแหน่งอันทรงอำนาจดังกล่าว¹
และต่อมาเมื่อสฤษดิ์ถึงแก่กรรมรมผู้ที่เข้ามามีอำนาจแทนก็คือ จอมพลถนอม กิตติขจร
และจอมพลประภาส จารุเสถียร ซึ่งทุกอย่างก็ดูเรียบร้อยดี แต่ในไม่ช้าปัญหาความโต้แย้ง
ก็เริ่มปรากฏให้เห็น ทั้งนี้เพราะตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ระบบพ่อขุนแบบสฤษดิ์นั้น
ความจริงก็คือระบบอุปถัมภ์ แต่ออกมาในรูปแบบใหม่ ระบบดังกล่าวนี้จะมีผู้อุปถัมภ์ ซึ่งได้แก่
นายทหารชั้นผู้ใหญ่ คือ นายพลจำนวนหนึ่ง เป็นผู้ที่ให้ความอุปถัมภ์ต่อนายทหารชั้นผู้น้อย
นักการเมือง และนักธุรกิจ ดังนั้นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งจะเป็นข้าราชการพลเรือน
ข้าราชการทหาร นักธุรกิจ หรือนักการเมืองก็ตาม จะอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของ
นายทหารชั้นผู้ใหญ่ผู้ให้ความอุปถัมภ์ ส่วนผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ก็จะให้ความสนับสนุนเป็นการ
ตอบแทน

2. ในอดีตนั้นการใช้กำลังเข้ายึดอำนาจทางการเมืองหรือการแย่งชิง
ราชบัลลังก์สมัยปลายอยุธยานั้นก็ปรากฏว่ามีอยู่ไม่น้อย² และการใช้อำนาจทหารเข้ายึด

¹ วิจิต ชีราวาทิน. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและนโยบายทางการเมืองของไทย.
2527, หน้า 20 - 21.

² เรงค์ พ่วงนิศ. "บทวิเคราะห์ว่าด้วยการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองของผู้นำ
ไทยระหว่าง พ.ศ. 1893 - 2310." วารสารประวัติศาสตร์. 4(2) : 146 ;
พฤษภาคม - สิงหาคม 2522.

อำนาจทางการเมืองก็ได้สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน¹⁴ ซึ่งการยึดอำนาจทางการเมือง โดยกำลังทหารจึงมิได้เป็นของแปลกใหม่เลย สิ่งเหล่านี้ทำให้นิสิตนักศึกษาที่หัวสมัยใหม่ ๆ เกิดความไม่พอใจและมีการเรียกร้องให้ทหารเลิกลงมือเกี่ยวทางการเมืองจนเกิดการชุมนุมประท้วง และมีการปราบปรามที่เป็นเหตุนำไปสู่เหตุการณ์ "14 ตุลาคมวิปโยค" ขึ้นมา และเป็นการล้มรัฐบาลไทยเป็นครั้งแรกของประชาชน นับตั้งแต่มีการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหารในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475

ต่อมาในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ก็ได้มีการยึดอำนาจทางการเมืองขึ้นอีกครั้ง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ที่รุนแรง โหดเหี้ยม ทารุณ มีการขวนขวาย ทำการกดขี่กรรมต่อคน แพศพหรือคนที่ตายไม่สนิทในทีละธารณะ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งการสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อนั้น นับว่าเป็นบทเรียนอันแพง สิ่งของประชาชนชาวไทย โดยที่เหตุการณ์ยึดอำนาจทางการเมืองนั้นนำโดยหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งมี พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้า ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2517 ยุบเลิก รัฐสภา เลิกพรรคการเมือง ฯลฯ และมีการตั้งนายกรัฐมนตรีพลเรือนขึ้นมาบริหารประเทศ คือ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เหตุการณ์ครั้งนี้ได้ทำให้ทหารกลับเข้ามาบริหารทางการเมืองอีกครั้ง แต่ในความเป็นจริงแล้วการปฏิวัติรัฐประหารครั้งนี้เป็นการกระทำของ พลเรือนโดยที่ทหารเป็นผู้หนุนหลังอยู่ ซึ่งทำให้รัฐบาลนี้ได้รับสมญานามว่า "รัฐบาลหอย" หมายความว่า เป็นการปกป้องโดยทหารซึ่งเหมือนเปลือกหอยที่ปกป้องเนื้อหอยซึ่งก็คือรัฐบาลนั่นเอง

ในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 อันเป็นช่วงที่มีภาวะผันผวนทางการเมือง ที่สุดยุคหนึ่งของไทยนั้น ก็ได้ก่อเกิดกลุ่มพลังต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย กลุ่มพลังที่โดดเด่นใน

¹⁴ ลีขิต ชีรเวดิน. "การเมืองไทยกับประชาธิปไตย." รัฐศาสตร์สาร. 1(3) : 170 ; มีนาคม - เมษายน 2516.

¹⁵ คำอุปมาคำอุปมัยนี้เป็นของนายกรัฐมนตรีธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่แสดงทางโทรทัศน์ถ่ายทอดทุกสถานี

ยุคนี้ได้แก่ กลุ่มพลังของนายทหารหนุ่มที่เรียกกันว่า "ยังเติร์ก" ซึ่งคนทั่ว ๆ ไปอาจจะรู้จักเพียงผิวเผิน แต่อย่างไรก็ตามนายทหารกลุ่มยังเติร์กได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองมาตลอดในหลายเหตุการณ์ โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงยังเติร์กคนทั่วไปก็จะมองว่า คือ จปร. 7¹⁴ ซึ่งประกอบด้วยนายทหารที่มียศพันเอกเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่

1. พ.อ. มนูญ รูปขจร
2. พ.อ. ชาณุบุรณ์ เพ็ญตระกูล
3. พ.อ. ชูวงศ์ มัทวพันธุ์
4. พ.อ. ประจักษ์ สว่าง จิตร
5. พ.อ. บุลศักดิ์ โนนีเจริญ
6. พ.อ. พัลลภ ปิ่นนที
7. พ.อ. บวร งามเกษม
8. พ.อ. ปรีดี รามสูตร
9. พ.อ. สาคกร กิจวิริยะ
10. พ.อ. แสงศักดิ์ มังคละศิริ
11. พ.อ. วิรยุทธ อินวษา
12. พ.อ. นานศักดิ์ ช่มไพบรี
13. พ.อ. จำลอง ศรีเมือง¹⁵

นายทหารทั้ง 13 คนนี้ เป็นนักเรียนนายร้อยรุ่น 7 การก้าวเข้ามามีตำแหน่งและบทบาททางการเมืองของกลุ่มบุคคลนี้ ได้มีเพิ่มมากขึ้นในช่วงเวลาดังแต่ พ.ศ. 2519-2521 กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2519 นั้นมีเพียง 4 คน ที่ได้เป็นสมาชิกสภาปฏิรูป คือ

¹⁴ "รายงานพิเศษ : บันทึกกลับสุดยอด มนูญ รูปขจร." ข่าวพิเศษ. 14(1) [717(8)] : 14 - 19 ; 11 - 17 มีนาคม 2534.

¹⁵ ชัยอนันต์ สมทวณิช. ยังเติร์กกับทหารประชาธิปไตย. 2525.
หน้า 117 - 118.

พ.อ.มณู พ.อ.ชาญบุรุษ พ.อ.นานศักดิ์ และพ.อ.แสงศักดิ์ ส่วนพ.อ.จำลอง นั้นเมื่อ พ.ศ. 2519 ยังไม่มีตำแหน่งทางการเมือง ต่อมาใน พ.ศ. 2520 นายทหาร 4 คนแรก ได้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดย พ.อ.จำลอง ได้ตำแหน่งประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2521 นั้นทั้ง 13 คนได้เป็นสมาชิกวุฒิสภา ต่อมาเมื่อพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้เป็นนายกรัฐมนตรี พ.อ.จำลอง ศรีเมือง จึงได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรี¹⁷

หลังเหตุการณ์ "14 ตุลาคมวิปโยค" แล้วทหารได้ถูกลดบทบาทลงอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่มทหารยังเติร์กก็ยังคงมีการเคลื่อนไหวอยู่เป็นระยะ ๆ ซึ่งสำหรับ ยังเติร์กในช่วงแรก ๆ นั้นถูกมองไปในด้านบวกพอสมควร เพราะกลุ่มยังเติร์กได้เข้ามาสู่สถานการณ์ของชาติให้พ้นจากเผด็จการพลเรือน โดยทำการโค่นอำนาจรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ลงเมื่อ 20 ตุลาคม 2520 ซึ่งนับว่าเป็นภารกิจที่โดดเด่นในช่วงแรก นอกจากนั้นยังเป็นแรงผลักดันให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ต้องลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรีกลางสภา เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523 และสนับสนุนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทน แต่แทนที่กลุ่มยังเติร์กจะเติบโตขึ้นในกองทัพอย่างรวดเร็ว แต่กลับเห็นว่าถูกลดบทบาทลงอย่างหนัก โดยที่กลุ่มทหารประชาธิปไตยขึ้นมามีบทบาทแทนที่ ซึ่งเป็นการถ่วงดุลอำนาจกับยังเติร์ก เป็นผลทำให้ยังเติร์กต้องสลายตัวลงในที่สุด และได้ทิ้งท้ายไว้ว่า "หากมีเหตุการณ์ที่จำเป็นทางกลุ่มยังเติร์กจะมารวมตัวกันอีกครั้ง" และกลุ่มยังเติร์กก็ได้กลับมาอีกครั้งตามประกาศ เนื่องจากมีเหตุการณ์จำเป็นคือ "ปฏิวัติ 1 - 3 เมษายน 2524" หรือที่เรียกว่า กบฏเมษาอาวาย ซึ่งจากเหตุการณ์นี้กบฏครั้งนี้ได้ทำให้นายทหารในกลุ่มยังเติร์กบางคนกลายเป็นผู้ที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติต้องการตัวในปัจจุบัน¹⁸

อย่างไรก็ตามสำหรับ พ.อ.มณู รูปขจร ผู้นำยังเติร์กคนสำคัญก็ได้กลับมา

¹⁷ ด.

¹⁸ "รายงานพิเศษ : บันทึกกลับสุดขอด มณู รูปขจร." ล.ด. หน้า 17.

บทบาทอีกครั้งหลังจากได้ลี้ภัยไปอยู่ที่มาเก๊า เนื่องจากกบฏเมษาอาวาย นั่นก็คือเขาได้กลับมาเป็นตัวละครสำคัญร่วมกับน้องชายก่อกบฏ 9 กันยายน 2528 หรือ กบฏ 2 พี่น้องอีกครั้ง และก็ทำให้ พ.อ.มัญญู ต้องลี้ภัยไปอยู่ที่เยอรมันหลายปี จนกระทั่งมาถึงรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พ.อ.มัญญู รูปขจร ก็ได้กลับคืนสู่กองทัพอีกครั้งหนึ่งและก้าวขึ้นเป็นพลตรีอย่างรวดเร็ว ซึ่งเหตุนี้เองทำให้เขาได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญเงื่อนไขหนึ่งในการยึดอำนาจของ รสช. เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534¹⁹

2.3 การแทรกแซงของทหารทางการเมืองในปัจจุบัน - เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

เมื่อวันเสาร์ที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ได้เกิดรัฐประหารขึ้นอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ของการเมืองไทย คณะนายทหารที่เรียกตนเองว่าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. ได้เข้ายึดอำนาจรัฐและควบคุมตัวพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีเอาไว้ นอกจากนั้นยังได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ 2521 ด้วยเหตุผล 5 ประการคือ

1. พฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวงของคณะบริหารประเทศ
2. ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำ
3. รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา
4. การทำลายทางสถาบันทหาร
5. การบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์

การรัฐประหารครั้งนี้นับเป็นครั้งที่ 28 ในประวัติการเมืองไทยสมัยใหม่ จาก พ.ศ. 2475 (นับรวมการกบฏด้วย)²⁰ และยังเป็นการรัฐประหารที่มีเงื่อนไขคล้ายกับยุค 14 ตุลาคมอีกด้วย คือ

¹⁹ ด.

²⁰ วิชัย ตันศิริ. "บทความพิเศษ : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน," มติชนสุดสัปดาห์. 12(614) : 42 : 29 พฤษภาคม 2535 .

ประการแรก กลุ่มที่เกาะกุมอำนาจในครั้งนี้มีลักษณะรวมศูนย์อยู่ที่กลุ่มคนกลุ่มเดียว
ในลักษณะของพรรคพวกและวงศาคณาญาติ ดุจเดียวกับสมัย จอมพลถนอม กิตติขจร
จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร

ประการที่สอง กลุ่มที่ครองอำนาจนั้น แม้ว่าจะมาจากการสนับสนุนของพรรค
การเมือง แต่ก็เกินไปโดยขาดความชอบธรรม เนื่องจากเป็นอำนาจการเมืองที่สานต่อมา
จากการทำรัฐประหารดุจเดียวกับยุคถนอม - ประภาส

ประการที่สาม ยุคนี้เริ่มมีความรู้สึกในหมู่ประชาชนกว้างขวางยิ่งขึ้นว่า ประชาชน
กำลังถูกปิดหูปิดตา จากกลไกและหน่วยงานการสื่อสารมวลชนของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ข่าวสารด้านฝ่ายที่คัดค้านรัฐบาล ถูกปิดกั้นเกือบจะสิ้นเชิง แม้ว่าจะมีการผ่อนปรนบ้างใน
ระยะหลัง แต่ก็ยังมีการซ่อนเร้นปกปิดอยู่ ซึ่งสถานการณ์ครั้งนี้ก็ไม่ต่างไปจากยุค 14
ตุลาฯ ที่กล่าวกันว่าเป็น "ยุคมืด" ทั้ง ๆ ที่ยุคนี้เป็นยุคของการต่อสู้ทางข้อมูลข่าวสารกัน
อย่างขนานใหญ่ ไม่มีใครปิดกั้นเสรีภาพการรับรู้ของประชาชนได้ แต่ผู้มีอำนาจก็กระทำใน
ลักษณะสวนทางประชาธิปไตยภายใต้เงื่อนไขที่ผูกติดกับการเคลื่อนไหวของข่าวสารอย่าง
มีอาจแยกออกจากกันได้

ประการสุดท้าย เป็นการสังสมความไม่พอใจของประชาชน ที่มีต่อผู้นำทางการเมือง
เมืองที่ไม่มีความเป็นธรรมต่อเงื่อนไขต่าง ๆ²¹

จากเหตุการณ์ปฏิวัติเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 นั้นจะเห็นได้ว่าการปฏิวัติของกลุ่ม
ทหาร จปร. 5 ที่ต้องการสืบทอดอำนาจในทางการเมืองเอาไว้ ซึ่งขัดต่อคำกล่าวของคณะ
รสช. อยู่เสมอว่าจะไม่สืบทอดอำนาจ และพลเอกสุจินดา คราประยูร จึงดำรงตำแหน่ง
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบก และเป็นรองประธาน รสช. อีกตำแหน่ง
หนึ่งด้วยนั้นได้ประกาศต่อสื่อมวลชนออกมาว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งต่อมาก็ได้
ทำการตระบัดสัตย์ โดยการเข้ารับตำแหน่งดังกล่าว โดยการสนับสนุนของพรรคการเมือง

²¹"วิเคราะห์ : กระแส 14 ตุลาฯ ปะทุ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.

ฝ่ายรัฐบาลทั้ง 5 พรรค ทำให้ประชาชนไม่พอใจ จึงเกิดการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย และคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งขึ้น และเหตุการณ์ได้ลุกลามออกไป มีการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามจนก่อให้เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬขึ้นมา²²

เหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม 2535 นั้น มีสาเหตุมาจากการที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้นำคณะปฏิวัติเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2535 โดยที่ได้กล่าวแล้วว่าก่อนหน้านี้คณะ รสช. ได้ประกาศอยู่เสมอว่าจะไม่สืบทอดอำนาจและ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็ประกาศเจตนารมณ์ว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแต่ พล.อ.สุจินดา ก็ได้กลับคำที่แถลงไว้ต่อสื่อมวลชน โดยอ้างว่าตนเองต้อง "เสียสัจย์เพื่อชาติ"²³ ทำให้บรรดาประชาชนผู้มีความประสงค์จะเห็นการปกครองประเทศเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ออกมาเคลื่อนไหวชุมนุมเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง ซึ่ง ร.ต.ฉลาด วรฉัตร เป็นคนแรกที่ได้ประกาศอดอาหารเพื่อประท้วง แต่ก็ได้รับความสนใจจากผู้นำรัฐบาลและเมื่อเวลาผ่านไป กระแสคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่มาจากคนกลางก็ยิ่งแรงขึ้น และถึงขีดสุดเมื่อ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม ได้ประกาศอดอาหารประท้วงในวันที่ 4 พฤษภาคม 2535 ซึ่งเหตุนี้เองทำให้ประชาชนพากันไปชุมนุมประท้วงมากขึ้น และเป็นแรงปะทุเมื่อ พล.อ.สุจินดา นายกรัฐมนตรี มิได้ใส่ใจกับข้อเสนอของผู้ที่มาชุมนุมประท้วง ที่ไม่ต้องการนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง นอกจากนั้น พล.อ.สุจินดา ยังกลับมีท่าทีที่เป็นการดูถูกพลังมวลชน โดยถือว่าต้องต่อสู้กันแต่เพียงในการประชุมรัฐสภาเท่านั้น และโดยที่ฝ่ายรัฐบาลได้เข้าควบคุมสื่อมวลชนทุกแขนงเพื่อทำการบิดเบือนข่าวสารความเป็นจริงต่าง ๆ จึงส่งผลให้ประชาชนเกิดความ

²² "60 ปี ประชาธิปไตย อำนาจไม่เคยเป็นของประชาชน." แนวหน้าสุดสัปดาห์. 1(13) : 70 ; 26 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2535.

²³ สมิหลา (นามแฝง). "คือวีรชนคนกล้าผู้นิทกษประชาธิปไตย." สดุดีวีรชน. ฉบับพิเศษ : 14 ; พฤษภาคม 2535.

ไม่พอใจ และเข้าร่วมชุมนุมประท้วงมากขึ้นกว่าเดิม จนทำให้เกิดการจลาจลขึ้นมา ต่อจากนั้นก็ได้มีการปราบปรามการจลาจลกลางเมืองครั้งนี้โดยกำลังทหาร ซึ่งมาจากคำสั่งของผู้นำรัฐบาลที่มีกำลังทางทหารเป็นฐานอำนาจสนับสนุนอยู่ และเป็นฐานกำลังที่มีการสืบทอดอำนาจมาจากคณะ รสช. นั่นเอง โดยมีนายทหารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ เช่น พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล พล.อ. อิศระพงศ์ หนูภักดี พล.ร.อ. วิเชษฐ์ การุณยวิช พล.ท. ชัยณรงค์ หนูภักดี และพล.อ. อนันต์ กลินทะ เป็นต้น²¹ จากการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามประชาชนตามคำสั่งของฝ่ายรัฐบาลนั้น ยังผลให้เกิดความสูญเสียทางชีวิตและทรัพย์สินอย่างใหญ่หลวง

โดยสรุปแล้วตลอดระยะเวลา 60 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบันได้ชี้ให้เห็นว่า อำนาจทางการเมืองไม่ได้อยู่ที่ประชาชนชาวไทย ประเทศไทย ตกอยู่ภายใต้ผู้นำที่ได้อำนาจมาโดยการใช้กำลังเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่ได้อำนาจมาโดยการยินยอมเห็นชอบของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากรัฐบาลพลเรือนชุดใดไม่สนองตอบเจตนารมณ์ของกองทัพ จะต้องถูกล้มล้างโดยกำลังทหารแทบทุกครั้ง²²

2.4 กองทัพกับการเมืองไทย

หลังการรัฐประหาร 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา การเมืองไทยอยู่ในสภาพไม่สู้จะราบรื่นนัก ประชาธิปไตยแบบตะวันตก โดยอำนาจสูงสุดมาจากปวงชนชาวไทยมิได้เกิดขึ้นตามที่คาดหวัง การเมืองไทยระหว่าง 24 มิถุนายน 2475 และปี 2500 เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจเป็นช่วงที่มีความวุ่นวายเป็นอย่างมาก เพราะได้เกิดทั้งชนก รัฐประหาร ทั้งโดยสงบและเสียเลือดเนื้อ ผลที่สุดก็ถูกครอบงำโดยระบบเผด็จการหรือกึ่งเผด็จการ แม้การเปลี่ยนแปลง 2475 จะนำไปสู่โฉมหน้าใหม่ทางการเมืองไทย แต่สภาพของสถาบันเดิม คือ สถาบันข้าราชการทหารและพลเรือนยังคงความแข็งแกร่งอย่าง

²¹ "ฆาตกรผู้ฆ่าประชาชน." เอกสารใบปลิวกลุ่มนิลาปขาว. 21 พฤษภาคม 2535.

²² "60 ปี ประชาธิปไตย อำนาจไม่เคยเป็นของประชาชน." น.ค.

มาก ซึ่งถือว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างพลังสองพลังคือ พลังเก่าและพลังใหม่ พลังเก่าได้แก่ สถาบันข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือน²⁶ ส่วนพลังใหม่ได้แก่ สถาบันทางการเมืองที่อยู่นอกเหนือจากสถาบันข้าราชการ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ แทนที่จะเป็นเรื่องผูกขาดของระบบราชการหรือสถาบันราชการ แต่ความขัดแย้งการแตกความสามัคคี และความไม่ลงกันในเรื่องนโยบายของกลุ่มผู้นำทำให้เกิดการขัดจังหวะในการพัฒนาสถาบันประชาธิปไตย²⁷ ผลสุดท้ายก็กลับไปสู่การหาข้อยุติโดยการใช้อำนาจ ซึ่งได้แก่การยึดอำนาจโดยใช้อาวุธขององค์การทหาร ซึ่งถือว่าเป็นความพ่ายแพ้ของพลังใหม่เช่นกัน และจากสภาพการณ์นี้ชี้ให้เห็นการเสียดุลอย่างรุนแรงในการพัฒนาสถาบันข้าราชการและสถาบันประชาธิปไตย และมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้ายึดอำนาจเมื่อ 2501

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจในปี 2501 แล้ว สิ่งที่จอมพลสฤษดิ์เน้นกระทำคือ การปกครองบริหารราชการแผ่นดินแบบระบบพ้อง²⁸ ซึ่งประกอบไปด้วยสามส่วนคือ รัฐบาล ข้าราชการ และประชาชน ระบบการเมืองแบบนี้ยอมทำให้การเสียดุลระหว่างสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและสถาบันข้าราชการซึ่งเสียดุลอยู่แล้วทวีความรุนแรงขึ้น โดยระบบพ้องนี้เป็นระบบที่สืบทอดโดยจอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ซึ่งเป็นฐานสำคัญที่ส่งผลถึงกรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516²⁹

²⁶ ลิขิต ชिरเวคิน. "บทความกรุงเทพมหานครมิใช่ประเทศไทย," รวมศูนย์กรุงเทพฯ : รากเหง้าของปัญหา. 17 - 18 กุมภาพันธ์ 2526.

²⁷ ลิขิต ชिरเวคิน. "การเมืองไทยกับประชาธิปไตย," น.ด.

²⁸ เสน่ห์ จามริก. "การปฏิวัติ 14 ตุลาคม," วารสารธรรมศาสตร์.

3(3) : 145 ; พฤษภาคม 2517.

²⁹ ด.

บทที่ 3

บทบาทของทหารในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

3.1 สาเหตุของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

นับเป็นเวลา 19 ปีแล้ว ตั้งแต่มีการปฏิวัติเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 จนถึงการปฏิวัติ 23 กุมภาพันธ์ 2534 เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยโดยการปฏิวัติแต่ละครั้งก็มีเหตุผลที่นำมาอ้างแตกต่างกันไป ซึ่งการปฏิวัติเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 นี้ก็เช่นกันเมื่อ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ในนามประธานสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติกับคณะนายทหารกลุ่มหนึ่งได้ทำการจับกุมตัว พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย และเหตุผลสวดยุทธที่ยกขึ้นมาอ้างว่าเป็นมูลเหตุแห่งการปฏิวัติคือ เพื่อจัดระบบคอร์รัปชันในกลุ่มนักการเมืองบางกลุ่ม ที่ดูเหมือนจะเป็นกลุ่มใหญ่ในรัฐบาลของ พล.อ.ชาติชาย ซึ่งในส่วนของประชาชนเองก็เกิดความเบื่อหน่ายกับการโกงกินบ้านเมืองของคนกลุ่มนี้อยู่แล้ว การปฏิวัติยึดอำนาจจึงดำเนินไปอย่างราบรื่น โดยที่หนึ่งปีผ่านไปกับการปกครองของคณะรัฐบาลที่คณะ รสช. แต่งตั้งขึ้นทำให้ประชาชนหวังว่าจะได้ประชาธิปไตยกลับคืนมาโดยจัดให้มีการเลือกตั้ง มีคณะรัฐบาลที่ทำหน้าที่บริหารประเทศที่มาจากการเลือกตั้งและเหล่าทหารก็จะกลับไปทำหน้าที่ของตัวเองเช่นเดิม¹

¹ "แต่... ไม่มีสิ่งจะในหมู่ใจฉันใด ก็ย่อมไม่มีสิ่งจะในหมู่เมตต์การฉันนั้น"²

หลังการเลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535 มีการเลือกสรรบุคคลที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่หัวหน้าพรรคการเมืองก็ดูเหมือนจะไม่มีใครที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเลย ดังนั้นจึงมีการเสนอชื่อคนกลางที่มีได้มาจากการเลือกตั้งเข้ามาเป็น

¹ "บึงจืดซีแจงเหตุยึดอำนาจ," ข่าวพิเศษ, 14(2)[715(5)] : 6 - 7 ;

25 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม 2534.

² "เจ็บนี้อีกนาน... บทเรียนสำหรับนักการเมือง," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.

37(41) : 19 ; 24 - 30 มีนาคม 2534.

นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นการแน่นอนที่ว่า พล.อ. สุจินดา คราประยูร ขณะนั้นดำรงตำแหน่ง
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบก และนอกจากนั้นยังมีตำแหน่งรองประธานสภา
รสช. อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย จึงมีความเป็นไปได้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมากกว่า
บุคคลใด ๆ แต่จริง ๆ แล้วแผนการณ์ที่จะให้ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีนี้ได้กำหนดไว้ตั้งแต่คราวปฏิวัติ 23 กุมภาพันธ์ แล้ว”

เมื่อมีข่าวว่า พล.อ. สุจินดา คราประยูรจะขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี ก็สร้างความ
ไม่พอใจให้กับประชาชนส่วนใหญ่ และพรรคการเมืองฝ่ายค้าน อาทิเช่น พรรคประชาธิปัตย์
พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม และพรรคเอกภาพ ดังนั้น พล.อ. สุจินดา คราประยูร
จึงออกมาแถลงกับสื่อมวลชนว่าตนจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยเด็ดขาด เหตุการณ์
ตึงเครียดในช่วงนั้นจึงได้คลี่คลายลงไป ต่อมาเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2535 พล.อ. สุจินดา
คราประยูร ก็ขึ้นรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่เคยลั่นวาจาไว้ว่าจะไม่รับ ด้วยข้ออ้างที่ว่า
“เสียสัจย์เพื่อชาติ” ท่ามกลางเสียงคัดค้านของประชาชน เหล่านิสิต นักศึกษา นักธุรกิจ
ข้าราชการ รวมถึงพรรคฝ่ายค้านทั้ง 4 พรรคด้วย และต่อมาก็ได้กลายเป็นชนวนก่อ
ให้เกิดการต่อต้านนายกรัฐมนตรีคนกลางอย่างยืดเยื้อตั้งแต่เดือนเมษายนจนถึงเดือน
พฤษภาคม จนเกิดโคกนาฏกรรมครั้งยิ่งใหญ่และความสูญเสียครั้งใหญ่หลวง โดยความรุนแรง
ที่เกิดในช่วงเดือนพฤษภาคม หรือ “พฤษภาทมิฬ” นั้นถือว่าเป็นความรุนแรงที่สุดใน
เหตุการณ์ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชนที่ผ่านมา ๆ มา”

^๑ สมิหลา (นามแฝง) "...คือวีรชนกล้าผู้พิทักษ์ประชาธิปไตย." สดุดีวีรชน.

ฉบับพิเศษ : 13 - 14 ; พฤษภาคม 2535.

^๒ ด.

^๓ กองบ.ก. ไทยไฟแนนเชียล. "บทนำ." บันทึกภาพและเหตุการณ์ร้อยต่อ
ประวัติศาสตร์ 17 - 18 พฤษภาคม. ฉบับพิเศษ : 9 ; พฤษภาคม 2535.

3.2 บทบาทของทหารในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬนั้นมิสามเหตุที่มาจากอะไรก็คงจะได้ทราบกันแล้วในช่วงต้น ๆ ซึ่งเหตุการณ์ก็ค่อย ๆ ลุกกลามขึ้นมาทีละน้อย โดยเริ่มต้นเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2535 เมื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ขึ้นรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในขณะที่เดียวกัน ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ผู้ซึ่งคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งผู้หนึ่งก็ได้ประกาศต่อต้านอาหารประท้วงทันที แต่การกระทำของ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ก็ไม่ได้รับความสนใจจากผู้นำรัฐบาล แต่เพียงอย่างเดียว และยังคงกล่าวหาด้วยท่าทีเหยียดหยามอยู่ตลอดเวลาที่ทำการประท้วง โดยขออาหาร⁷ ต่อมากระแสคัดค้านก็ยิ่งแรงขึ้นเมื่อ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ประกาศอดอาหารเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2535 และจะอดไปเรื่อย ๆ จนกว่า พล.อ.สุจินดา คราประยูร จะลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งในช่วงนี้เองก็ได้มีการเคลื่อนไหวของ กองกำลังทหารในบางหน่วยพร้อมด้วยอาวุธครบมือ ไปประจำบริเวณสวนรื่นฤดี เพื่อควบคุมสถานการณ์และรักษาความปลอดภัยให้กับ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และในวันที่ 6 พฤษภาคม 2535 นี้ก็เป็นวันแรกของการแถลงนโยบายของรัฐบาลในสภาด้วย จึงมีประชาชนมากมายมาร่วมชุมนุมเรียกร้องให้นายกฯ ลาออกโดยจัดให้มีการอภิปรายบนเวทีด้านหน้าของรัฐสภาการมาร่วมชุมนุมของประชาชนเหล่านี้มีข้อที่น่าสังเกตคือ หลายคนขับรถเก๋งมาจอดไว้แล้วเข้าร่วมชุมนุม หลายคนใช้โทรศัพท์มือถือรายงานความเป็นไปและความเคลื่อนไหว และหลายคนก็แต่งกายด้วยชุดทำงานอย่างดี ดังนั้นจึงมีการให้สมญาการชุมนุมครั้งนี้ว่า "มืออมมือถือ" ซึ่งหมายถึงภาพโดยรวมของผู้ที่มาชุมนุมว่าเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาและมีสถานะทางสังคมดีพอสมควร⁷ และจากการที่รัฐบาลกล่าวหาว่าเป็นม็อบที่จัดตั้งมา โดยการให้อามิสสินจ้างก็มีน่าจะเป็นไปได้แต่อย่างไร ถ้าพิจารณาจากสถานการณ์แล้ว

ต่อมาในวันที่ 7 พฤษภาคม 2535 พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็ได้เรียกประชุม พล.อ.อิสระพวงศ์ หนุณภักดี พล.อ.อ.เกษร โรจนนิล พล.ท.ชัยณรงค์ หนุณภักดี และ

⁷ "ประชาธิปไตยเลือด." ดอกเน็ชรรายสัปดาห์ฉบับพิเศษ. 8 : พฤษภาคม 2535.

⁷ ด. หน้า 28 - 30.

พล.อ.อนันต์ กลินทะ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น^๑ และได้มีการนำ
แผนการแยกสลายมวลชนมาใช้ โดยการปิดถนนหน้ารัฐสภา ทำให้ผู้มาร่วมชุมนุมไม่
สามารถเข้าไปสมทบกับผู้ชุมนุมที่อยู่ด้านในได้ จากนั้นก็มีเครื่องบินของกองทัพมาโปรย
ใบปลิวเรียกร้องให้ผู้มาร่วมชุมนุมแยกย้ายกันกลับเคหสถาน แต่เมื่อยังห้ามก็เสมือนกับเป็น
การยั่วยุให้ประชาชนออกมาร่วมชุมนุมมากขึ้นไปอีก แผนการนี้จึงไม่ประสบผลสำเร็จ จน
กลายเป็นเหตุให้เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างทหาร ตำรวจกับประชาชน ซึ่งเริ่มตึงเครียด
ขึ้นเรื่อย ๆ

ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2535 ทางกองทัพภาคที่ 1 ได้นำเครื่องกีดขวาง ซึ่งเป็น
รั้วลวดหนามไปกั้นไว้ที่สะพานมัฆวาน ถนนราชดำเนินนอก และมีการระดมกำลังทหารมา
เสริมทั้ง 3 เหล่าทัพ โดยมีจำนวนกว่า 3,000 นาย ในช่วงเดียวกันนี้เองได้มีเครื่องบิน
สองลำมาโปรยใบปลิวที่ท้องสนามหลวง จึงเกิดเป็นเรื่องตลกขบขันขึ้นเมื่อผู้นำในการชุมนุม
ได้ประกาศว่า "จะเอาเรื่องนี้เสนอศาลโลก ฐานโปรยใบปลิวทำให้บ้านเมืองสกปรก"
ทำให้ช่วยผ่อนคลายบรรยากาศที่ตึงเครียดขึ้นมาได้บ้าง ประกอบกับมีการร้องเพลงของ
ศิลปินเพลงเพื่อชีวิตหลายคนด้วยกัน เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ร่วมชุมนุมประท้วง
อีกวิธีหนึ่ง ต่อมาในวันที่ 9 พฤษภาคม 2535 บริเวณสะพานผ่านฟ้าก็มีเจ้าหน้าที่ทหารและ
ตำรวจตรงกำลังอยู่ประมาณ 200 นาย ซึ่งหลังจากนั้น พล.ต.ต.ณรงค์ เจริญทอง รักษา
การผู้บัญชาการกองกำลังรักษาพระนครก็ได้มีคำสั่งให้นำทหารมาเสริมอีก 5 คันรถเอ็มซี
และมีทหารจาก ร.1 พัน 2 รอ. มาสมทบอีกด้วย โดยทางด้านผู้ชุมนุมประท้วงนั้นก็ได้มีการ
ลงมติให้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เลิกอดอาหาร และ พล.ต.จำลอง ยังได้ประกาศลาออก
จากตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรมอีกด้วย จากนั้นในวันที่ 10 พฤษภาคม พล.ต.จำลอง
ก็ได้ประกาศพักการชุมนุมชั่วคราว ด้วยเหตุผลที่ว่าทางราชการต้องการใช้สถานที่
ท้องสนามหลวงในการจัดงานสัปดาห์พุทธศาสนา และเกรงว่าการชุมนุมจะกีดขวางทางเสด็จ

^๑ สมิหลา (นามแฝง). ล.ค. หน้า 15.

^๒ ด. หน้า 16.

พระราชดำเนิรของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีด้วย แต่การณ์กลับมิได้ดำเนินไปตามแผน เพราะรัฐบาลไม่ยอมใช้เส้นทางที่เคลียร์ไว้เรียบร้อยแล้วเป็นเส้นทางเสด็จ ฯ เพื่อจะได้ถือเป็นข้อกล่าวหาและให้ร้ายผู้ร่วมชุมนุมมากขึ้น¹⁰

ตั้งนั้นกองกำลังของทหารก็ได้หยุดการเคลื่อนไหวไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง เนื่องมาจาก การสลายตัวของผู้ชุมนุม แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการเคลื่อนไหวของกองกำลังทหารอีกครั้ง ในช่วงวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม 2535 และการเคลื่อนไหวของทหารครั้งนี้ นับว่าเป็นการสร้างความรุนแรงและสูญเสียครั้งสำคัญทีเดียว โดยในวันที่ 17 นั้นทางกองทัพกได้จัดคอนเสิร์ต-สั้ภัยแล้งขึ้นที่บริเวณสนามกีฬากองทัพก เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของประชาชนมิให้มาร่วมชุมนุม แต่กั้ต้องประสบกับความล้มเหลว เพราะประชาชนต่างก็ทยอยกันไปยังท้องสนามหลวงตามกำหนดวันเดียวที่ พล.ต.จำลอง ได้นัดเอาไว้ ในขณะที่เดียวกันทางรัฐบาลก็มีการเคลื่อนย้ายรถสุขาเคลื่อนที่จำนวน 15 คัน ไปจอดบริการสำหรับผู้มาชมคอนเสิร์ตที่สนามกีฬากองทัพกเสีย ซึ่งเป็นแผนการที่จะสกัดกั้นประชาชนไม่ให้มาร่วมชุมนุมอีก¹¹ ต่อมาก็ได้มีการเคลื่อนกำลังตำรวจตระเวนชายแดนจากจังหวัดปราจีนบุรี จันทบุรี และกาญจนบุรี จำนวน 2,000 นาย ในเครื่องแบบปราบจลาจลมาตั้งกำลังไว้ที่บริเวณสะพานผ่านฟ้า สะพานวันชาติ และสะพานม้ฆวาน¹² ซึ่งเป็นคำสั่งของ พล.อ.อัครนงศ์ หนุ่กั้ดี ผู้บัญชาการทหารบก และผู้อำนวยการกองกำลังรักษาพระนคร โดยนอกจากนั้นยังมีคำสั่งให้หน่วยตำรวจและทหารเคลื่อนที่เข้าไปยังจุดสกัดดังกล่าว ตามแผนการที่วางเอาไว้

¹⁰ "ประชาธิปไตยเลือด," ล.ต. หน้า 30.4.

¹¹ "วิกฤตศรัทธา บั้กสุ เก็บได้แค่รั้วหนาม," หลักไท. 11(537) : 14 - 17 ; 18 - 27 พฤษภาคม 2535.

¹² อวยพร ตั้ตระกูล. "กาลเวลาเปลี่ยนไป มีอบ - ทหารก็เปลี่ยนตาม," ข่าวพิเศษ. 15(1) [779(70)] : 30 - 31 ; 15 - 21 พฤษภาคม 2535.

เพื่อป้องกันการเคลื่อนไหวขบวนการของประชาชน¹³

ในที่สุดเหตุการณ์ที่ตึงเครียดมาเป็นเวลาหลายวันก็ได้ปะทุออกมาในเวลาประมาณ สี่นาฬิกาของวันที่ 18 พฤษภาคม ซึ่งเป็นการปะทะกันระหว่างทหารกับประชาชน โดยทหาร ได้ยิงปืนขึ้นฟ้า¹⁴ แต่การที่ทหารยิงปืนขึ้นฟ้าเพื่อขู่ยังไม่สามารถที่จะสรุปได้อย่างแน่นอนว่า เป็นเพียงการยิงปืนขึ้นฟ้าเพื่อขู่เท่านั้น เพราะเหตุมาจากมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมากจากการกระทำการครั้งนี้ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงแล้วถ้าทหารยิงปืนขึ้นฟ้า แต่เพียงอย่างเดียว เหตุใดประชาชนที่มาร่วมชุมนุมจึงต้องเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บเป็น จำนวนมากถึงเพียงนั้น อย่างมากก็เพียงแค่อันตรายที่ได้รับบาดเจ็บคงไม่ต้องถึงกับเสียชีวิตเสียทีเดียว และจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตนของเหล่าทหารในการปราบปรามการจลาจลนั้นมีการปฏิบัติตน ในทางมิชอบหลายประการด้วยกัน กล่าวคือ ใช้วาจาที่ปราศจากความสุภาพต่อผู้มาชุมนุม เรียกร้องประชาชนไทยเสมือนหนึ่งเป็นข้าศึกศัตรูที่อยู่ในสนามรบ มีการสั่งให้ผู้ชุมนุมหมอบ ลงกับพื้นถนนอันร้อนระอุ ไม่เว้นแม้แต่เด็กและคนชรา และได้ใช้เท้ากระแทกผู้ที่หมอบลง โดยไม่คำนึงถึงว่าตนเองสวมรองเท้าชนิดใดอยู่ นอกจากนั้นยังใช้พานท้ายปืนตบหน้าและ ศีรษะผู้เข้าร่วมชุมนุมอีกด้วย โดยที่ประชาชนมีแต่เพียงมือเปล่า มิได้มีอาวุธร้ายแรงที่จะมา ใช้ต่อสู้กับกองกำลังทหารได้เลย¹⁵ แต่สิ่งที่สำคัญกว่านี้ก็คือ มีการสั่งให้ทำลายศพผู้เสียชีวิต จากการปราบปรามครั้งนี้เสีย จะเป็นการทำลายด้วยวิธีการใด อย่างไรก็ดีแล้วแต่ แต่ก็ได้ ถือว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความไร้มนุษยธรรม ความโหดร้ายป่าเถื่อน

¹³ อวยพร แต่ชุตระกุล. "ตรวจจตุหฤมิ 3 เหล่าทัพ เจาะเวลาหาอัศวินม้าขาว," ข่าวพิเศษ. 15[783(74)] : 16 - 18 ; 12 - 18 มิถุนายน 2535.

¹⁴ อวยพร แต่ชุตระกุล. "ฟิล์มใบที่ 33 ของแคเนียล...ศพชายเสื้อเขียวที่ สานสูญ," ข่าวพิเศษ. 15(1)[791(82)] : 25 - 27 ; 7 - 13 สิงหาคม 2535.

¹⁵ อวยพร แต่ชุตระกุล. "เขาโยนศพขึ้นรถที่ถนนข้าวสาร...คำให้การของ สัจจิตตา ทองอินทร์," ข่าวพิเศษ. 15(1) [790(81)] : 20 - 21 ; 31 กรกฎาคม 6 สิงหาคม 2535.

ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานสากลโลกที่ได้กำหนดไว้อย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนั้นไม่เพียงแต่ประชาชนที่มาร่วมชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยและคัดค้าน นายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งที่ต้องพบกับ การปฏิบัติอันโหดร้ายและไร้มนุษยธรรม ของเหล่าทหาร เช่นนั้นแล้ว เหล่าแพทย์และพยาบาลที่เป็นหน่วยคอยให้ความช่วยเหลือรักษา ผู้บาดเจ็บก็ยังถูกทหารบางนายปฏิบัติต่อด้วยความไม่สุภาพแม้ว่าจายังเต็มไปด้วยความ กังขงพะ ซึ่งนายแพทย์บางท่านก็ถูกทหารเอาพานท้ายปืนตบบริเวณใบหน้าและศีรษะ แพทย์ บางท่านถูกเตะ¹⁵ โดยตามหลักการทำสงครามของสากลโลกแล้ว ไม่ว่าจะเป็ประเทศ ที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยหรือปกครองตามระบอบคอมมิวนิสต์ เมื่อกระทำสงคราม จะมีกฎข้อยกเว้นมิให้ทำร้ายเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และหน่วยพยาบาลไม่ว่าจะด้วยกรณีใด ๆ ก็ตาม แต่สำหรับการปราบจลาจลในประเทศไทยใน "เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ" นี้แล้วทหาร มิได้ปฏิบัติตามกฎหรือมีความสำนึกรับผิดชอบตามหลักสากลเลย และที่เลวร้ายไปกว่านั้น ยังได้มีการบิดเบือนข่าวสารข้อมูลที่เป็นความจริงมิให้ประชาชนได้รับทราบอีกด้วย¹⁷ โดยการให้หน่วยงานสื่อสารของทหารทั้งทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์เป็นเครื่องมือในการ บิดเบือนข่าวสาร แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการบิดเบือนข่าวสารความเป็นจริงต่อประชาชน ที่มีได้เข้าร่วมชุมนุมและอยู่ในเหตุการณ์แล้ว อย่างน้อยทางรัฐบาลก็นำโดย พล.อ. สุจินดา คราประยูร ก็น่าจะได้ตระหนักไว้สักนิดว่าการสื่อสารในโลกปัจจุบันนี้นั้นไม่ใช่มีเพียงแต่ใน ปัจจุบันได้มีการผลิตเครื่องมือสื่อสารอันทันสมัยและรวดเร็วขึ้นมาใช้แล้ว ซึ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ก็มีหลายชนิดด้วยกัน อาทิเช่น โทรทัศน์มือถือ โมบายโทรศัพท์ แฟกซ์

¹⁵ จิตรภรณ์ วันสงฆ์. "รายงานภาคสนาม : คำต่อคำ...จากปากของแพทย์ ในเหตุการณ์นองเลือด!" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(52) : 10 - 00 ; 31 พฤษภาคม - 6 มิถุนายน 2535.

¹⁷ อวยพร แต่ชุตระกุล. "ยึดทีวี...ชุมนุม 4 คนกลาง แต่ฝ่ายค้านห้ามโผล่." ข่าวพิเศษ. 15[776(86)] : 25 - 27 ; 17 - 23 เมษายน 2535.

เครื่องถ่ายเอกสาร สำเนาแฟ้มคลิงค์ เผลอไป เป็นต้น" ทำให้ประชาชนได้รับทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยมีได้ถูกปิดกั้นข่าวสารอยู่แต่เพียงวิทยุและโทรทัศน์เท่านั้น ซึ่งจากการใช้เครื่องมือและระบบสื่อสารที่ทันสมัยในเหตุการณ์ครั้งนี้ จึงได้มีการเรียกเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนี้ แตกต่างกันไปว่า "มีอมมือถือ" บ้าง "มีอมยุคไอเทค" บ้าง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนแรก อนึ่ง ในการบิดเบือนข่าวสารความเป็นจริงของฝ่ายรัฐบาลนั้นถือว่าเป็นความผิดพลาดอย่างยิ่งหลวงที่ผู้นำและผู้บริหารประเทศรุ่นหลัง ๆ ควรจะได้จดจำและพึงสังวรเอาไว้ และอีกประการการหนึ่งสมควรที่จะได้มีการประเมินความคิดของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศที่มาร่วมชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของตนเองในเกณฑ์ต่ำ และผิดพลาดไปจากความเป็นจริง เพราะจะเห็นได้ว่าประชาชนที่มาร่วมชุมนุมในเหตุการณ์ครั้งนี้ส่วนใหญ่แล้วจะมาจากชนชั้นกลางที่มีการศึกษาและมีปัจจัยสนับสนุนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและพลังสื่อสารมวลชนในแขนงต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากหน่วยงานสื่อสารของทางรัฐบาล และในปัจจุบันประชาชนทั่วไปมีความคิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น ดังนั้นการจะโกหกหรือหลอกลวงประชาชนนั้นคิดว่าเป็นเรื่องที่จะกระทำไม่ได้ง่าย ๆ เสียแล้ว

สำหรับบทบาทของทหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" นั้นในส่วน of กองทัพบกเองแล้วจะมีบทบาทที่สำคัญและโดดเด่นกว่ากองกำลังในส่วนอื่น ๆ โดยเฉพาะนายทหารที่มีระดับการบังคับบัญชาสูง ๆ ได้ให้การสนับสนุน พล.อ. สุจินดา คราประยูร มาตั้งแต่เริ่มเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ซึ่งนายทหารที่มีบทบาทเด่น ๆ ในการเป็นฐานอำนาจและกลไกสนับสนุน พล.อ. สุจินดา อย่างเห็นได้ชัด ก็มีเช่น

พล.อ. อิศระพงศ์ หนูหนักดี ผู้บัญชาการกองทัพบกและผู้อำนวยการกองกำลังรักษาพระนคร (กกล.รพน.) และมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับ พล.อ. สุจินดา ในฐานะพี่เขยด้วย

¹ จิตรภรณ์ วันสพวงศ์. "พรรคตะ : อธิราช ภูมิ ตีแผ่ขีปนาวุธ. เขาคือใครในมืออมมือถือ." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 39(2) : 13 - 15 | 14 - 20 มิถุนายน 2535.

- พล.ท. ชัยณรงค์ หนุนภักดี แม่ทัพภาคที่ 1 และเสนาธิการ กกล.รพน.
- พล.อ. วิโรจน์ แสงสนิท รองผู้บัญชาการกองทัพบก
- พล.อ. ัญชร ชวาลศิลป์ ผู้ช่วยเลขาธิการกองทัพบก
- พล.ต. จิตินงษ์ เจนนวัตร ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์
- พล.ต. ธงชัย เกื้อสกุล เจ้ากรมกิจการพลเรือน
- พล.ต. สมประสงค์ ม่วงกล้า เสนาธิการกองทัพบกที่ 1
- พล.ท. สำเภา ชุติ ผู้บัญชาการหน่วยป้องกันภัยทางอากาศ
- พล.ต. ชำนาญ สุภานันท์ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 11^๑
- พล.อ. นพดล อินทปัญญา เสนาธิการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์
- พล.ท. ภัสสร อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้บังคับการกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์
- พล.ท. ไพบูลย์ คุ่มฉาษา ผู้บังคับการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 11^๒

ซึ่งนายทหารทั้ง 3 ท่านสุดท้ายนี้เป็นผู้ที่มีบทบาทอยู่ในเหตุการณ์ โดยการเป็นผู้ตั้งปราบ "มีอบ" โดยตรงทีเดียว

บทบาทของกองกำลังรักษาพระนคร (กกล.รพน.) ในกองทัพบกที่ 1 ที่มี พล.อ. อิศระพงศ์ หนุนภักดี เป็นผู้อำนวยการโดยตำแหน่งนั้นถือได้ว่าเป็น "กองบัญชาการ" ที่แท้จริงของฝ่ายรัฐบาลและกองทัพในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งได้มีการปฏิบัติงานร่วมกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ที่มี พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล

^๑ "มาตรการผู้ฆ่าประชาชน," เอกสารไขปริศนาคู่ฆาตกรรม. 21 พฤษภาคม 2535.

^๒ "ยุทธการสิบทอดอำนาจที่ฉัตรพลาด," หลักไท. 11(540) : 17 | 8 - 14 มิถุนายน 2535.

ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้ออกคำสั่ง²¹

สำหรับบทบาทของกองทัพอากาศในเหตุการณ์ครั้งนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เป็นการให้การสนับสนุนในส่วนของผู้บังคับบัญชาในระดับสูงเพียงไม่กี่คนเท่านั้น และนายทหารที่ถือได้ว่ามีบทบาทเด่น ๆ ของกองทัพอากาศนั้น ได้แก่ พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล ผบ.สส. พล.ท.บ. และ ผอ.กอ.รมน. พล.อ.อ.อนันต์ กลินทะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล.อ.อ.สุเทพ เทพรักษ์ รองผู้บัญชาการทหารอากาศ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในเหตุการณ์ครั้งนี้ทางกองทัพอากาศก็ได้อำนวยความสะดวกทางด้านสถานที่หรือฐานที่มั่นสำหรับป้องกันภัยให้กับ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และให้ความช่วยเหลือทางด้านอื่น ๆ เท่าที่ความสัมพันธ์ส่วนตัวของ พล.อ.สุจินดา และพล.อ.อ. เกษตร จะพึงมีต่อกัน

ทางด้านกองทัพเรือนั้น จะเห็นได้ว่าบทบาทของทหารเรือได้ทำชื่อเสียงทางด้านบวกให้แก่กองทัพเรือเป็นอันมาก เพราะมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของทหารเรือไม่ได้มีความรุนแรงและความตึงเครียดเหมือนกับพื้นที่ความรับผิดชอบของทหารบก ประการต่อมาทหารเรือได้ใช้วิธีการสลายมือด้วยความนุ่มนวล ไม่ได้ใช้อาวุธทำร้ายประชาชนแต่อย่างใดมิแต่เพียงการจับกุมเท่านั้น

* จากประเด็นทั้งสองที่กล่าวมาทหารเรือไม่ได้มีการใช้กำลังและอาวุธเข้าปราบปรามการจลาจลอย่างจริงจัง จึงทำให้ประชาชนเข้าใจว่าทหารเรือไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ครั้งนี้นักเท่าใดนัก และเชื่อว่าทหารเรืออยู่ฝ่ายเดียวกับตน ให้ความช่วยเหลือ และปกป้องคุ้มครองตนจากการใช้ความรุนแรงของทหารเหล่าอื่น ๆ ประชาชนทั่วไปจึงมีทัศนคติที่ดีต่อทหารเรือขึ้นมาเป็นอันมาก ทำให้บทบาทของทหารเรือในเหตุการณ์ครั้งนี้มิได้รับความกระทบกระเทือนเหมือนดังเช่นทหารบกและทหารอากาศ และนายทหารที่มีบทบาทของกองทัพเรือนั้นมีเพียง พล.ร.อ. วิเศษ การุณยวิช ผู้บัญชาการทหารเรือ และ พล.ร.อ. สุรวุฒิ มหารมย์ เสนาธิการทหารเรือ และนายทหารในระดับสูงเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

²¹ "นฤภา เลือด... เสียงสะท้อนจากกองทัพ." หลักไท. 11 (539) : 8 : 1 - 7.

นอกจากผู้นำทางทหารในเหล่าทัพต่าง ๆ ที่ได้มีบทบาทในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนี้แล้ว ก็ยังมีบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นแกนนำในการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย และคัดค้านนายก ฯ คนกลาง และยังมีตำแหน่งทางทหารในระดับผู้นำกองทัพบกมาแล้วเช่นกัน คือ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ซึ่งเป็นแนวร่วมของพรรคฝ่ายค้าน และมีบทบาทที่สำคัญในเหตุการณ์นี้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง อดีตนายทหารจปร.รุ่น 7 และหัวหน้าพรรคพลังธรรมเคยดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาก่อนหน้านี้ด้วย²² สำหรับ พล.ต.จำลอง ศรีเมืองนั้นนับว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทโดดเด่นที่สุดและเป็นตัวจักรสำคัญในการชุมนุมครั้งนี้และบุคคลสำคัญที่จะล้มเลิยมิได้อีกท่านหนึ่งคือ ร.ต. ฉลาด วรรณิตร ซึ่งเป็นผู้ที่จุดชนวนก่อให้เกิดเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ขึ้นโดยการทำการรื้ออาคารประท้วง²³

โดยสรุปแล้ว ทหารที่เข้ามามีบทบาทในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนั้น จริง ๆ แล้วมีเพียงนายทหารระดับสูงเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่ง ถือว่าเป็นการเล่นเกมทางการเมืองระหว่างพรรครัฐบาลและพรรคฝ่ายค้านในด้านของตัวบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยมีนายทหารจากกองทัพเข้ามามีบทบาทสำคัญ และเป็นผลกระทบก่อให้เกิดการตั้งต้นอำนาจระหว่างนายทหาร จปร.รุ่น 5 และ จปร.รุ่น 7 เป็นสำคัญ ทั้งนี้ได้มีการออกคำสั่งให้นายทหารชั้นผู้น้อยที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชามาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน จนก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อกองทัพอย่างใหญ่หลวงภายหลังจากเหตุการณ์นี้แล้ว

8.3 ผลของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

การเกิดเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" นั้นทำให้เกิดการเสียเลือดเนื้อ ชีวิตของประชาชนจำนวนหนึ่งที่ชุมนุมเรียกร้องทวงสิทธิ์แห่งอำนาจตามระบอบประชาธิปไตย และ

²² อู๋อง จิระพงศ์ "ศาลากทม. : ภาพพจน์ของชาติต้องแก้ที่ทหาร." แนวหน้าสุดสัปดาห์. 1(10) : 26 - 27 ; 4 - 9 มิถุนายน 2535.

²³ ประเสริฐ จันดำ. "บันทึกทำให้การพฤษภาทมิฬ... ผมพบเห็นมาอย่างนี้." แนวหน้าสุดสัปดาห์. 1(10) : 7 ; 4 - 9 มิถุนายน 2535.

เหตุการณ์ก็ยุติลงด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้ทั้ง พล.อ. สุจินดา คราประยูร และพล.ต. จำลอง ศรีเมือง หันหน้าเข้าหากันหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น²⁴ ซึ่งเป็นผลทำให้พล.อ. สุจินดา คราประยูร ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 แต่ก่อนที่พล.อ. สุจินดา จะเข้าเฝ้าฯ ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิตนั้นก็ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อหาทางออกให้ตนเองและกลุ่มคณะนายทหารเพื่อนร่วมรุ่น จปร.5 บางคน ด้วยการเสนอเงื่อนไขว่าภายหลังการลาออก คณะองคมนตรีจะต้องเสนอชื่อ พล.อ. สุจินดา เป็นองคมนตรี ด้วยคนหนึ่ง แต่ประเด็นนี้ก็ได้ออกคัตค้านจากคณะองคมนตรี เมื่อตำแหน่งองคมนตรีถูกคัตค้านกองทัพจึงหันประเด็นไปที่ 5 พรรคร่วมรัฐบาลอีกครั้ง โดยเงื่อนไขการลาออกก็ได้ถูกกำหนดออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกันคือ

1. ทั้ง 5 พรรคจะต้องผลักดันพระราชกำหนดนิรโทษกรรมให้มีผลบังคับใช้โดยการตราเป็นพระราชบัญญัติ

2. ห้ามคณะรัฐบาลชุดใหม่ปลดผู้นำกองทัพอย่างน้อย 2 คน คือ พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล ผบ.ทอ. และผบ.สส. และพล.อ.อิสระพงศ์ หนุนภักดี ผบ.ทบ.

3. ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 20 จะต้องให้คณะรชช. เห็นด้วย²⁵ จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการผลักดันให้พรรคร่วมรัฐบาลเดิม 5 พรรค ช่วงชิงการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ ความรู้สึกของประชาชนไทยทั้งมวลก็เห็นพ้องต้องกันว่าพรรคร่วมรัฐบาลนั้นไม่มีความชอบธรรมในการเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลอีกต่อไป จึงได้จัดให้มีการประชุม

²⁴"วิเคราะห์ : รัฐบาลชุดใหม่กับความไว้วางใจจากประชาชน?" สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์. 38(52) : 14 - 15 ; 31 พฤษภาคม - 6 มิถุนายน 2535.

²⁵"ในประเทศ : ระวัง ! รหัส 0143 แข็งปั้งยังพร้อมปฏิวัติประชาชนอีกครั้ง," แนวหน้าสัปดาห์. 1(10) : 6 - 7, 4 - 9 มิถุนายน 2535.

ปรึกษาหารือกันขึ้นระหว่างองค์กรประชาชน 32 องค์กร²⁶ เพื่อแสดงเจตนาารมณ์ร่วมกันของประชาชน ซึ่งมีมติเกี่ยวกับข้อเรียกร้องและทิศทางการเมืองที่เป็นเป้าหมายของการต่อสู้ของประชาชน โดยมีสาระดังนี้

1. ให้แก้รัฐธรรมนูญใน 4 ประเด็นตามที่ประชาชนเรียกร้องให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน โดยร่างรัฐธรรมนูญทั้ง 4 ประเด็นที่เสนอให้แก้ไข มีดังนี้

ประเด็นแรก กำหนดให้นายกมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น

ประเด็นที่สอง ประธานรัฐสภามาจากประชาชนสภาผู้แทน

ประเด็นที่สาม ตัดอำนาจวุฒิสมาชิกในเรื่องการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

รัฐบาล

ประเด็นที่สี่ แก้ไขสมัชชาการประชุมโดยการประชุมสมัชชาที่สองสามารถพิจารณาญัตติต่าง ๆ ได้²⁷

2. คัดค้านพระราชกำหนดนิรโทษกรรม และให้หาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เนื่องจากการออกพระราชกำหนดนี้ พล.อ. สุจินดา อ้างว่า เพื่อจะลบล้างความผิดของประชาชนที่มาชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยและโดนจับกุม แต่โดยความเป็นจริงแล้ว การต่อสู้เรียกร้องโดยสันติของประชาชนนั้น ไม่มีสิ่งใดที่เป็นการกระทำผิดกฎหมาย ดังนั้น จุดประสงค์หลักของการตราพระราชกำหนดนี้ จึงเป็นไปเพื่อปกป้องฝ่ายทหารที่สั่งการให้มีการปราบปรามประชาชนด้วยความรุนแรงนั่นเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนไม่อาจจะยอมรับได้

3. พรรครัฐบาลทั้ง 5 พรรคต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการสังหารประชาชน และไม่มี ความชอบธรรมในการเป็นแกนนำการจัดตั้งรัฐบาล

4. ให้ยกเลิกการใช้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทันที

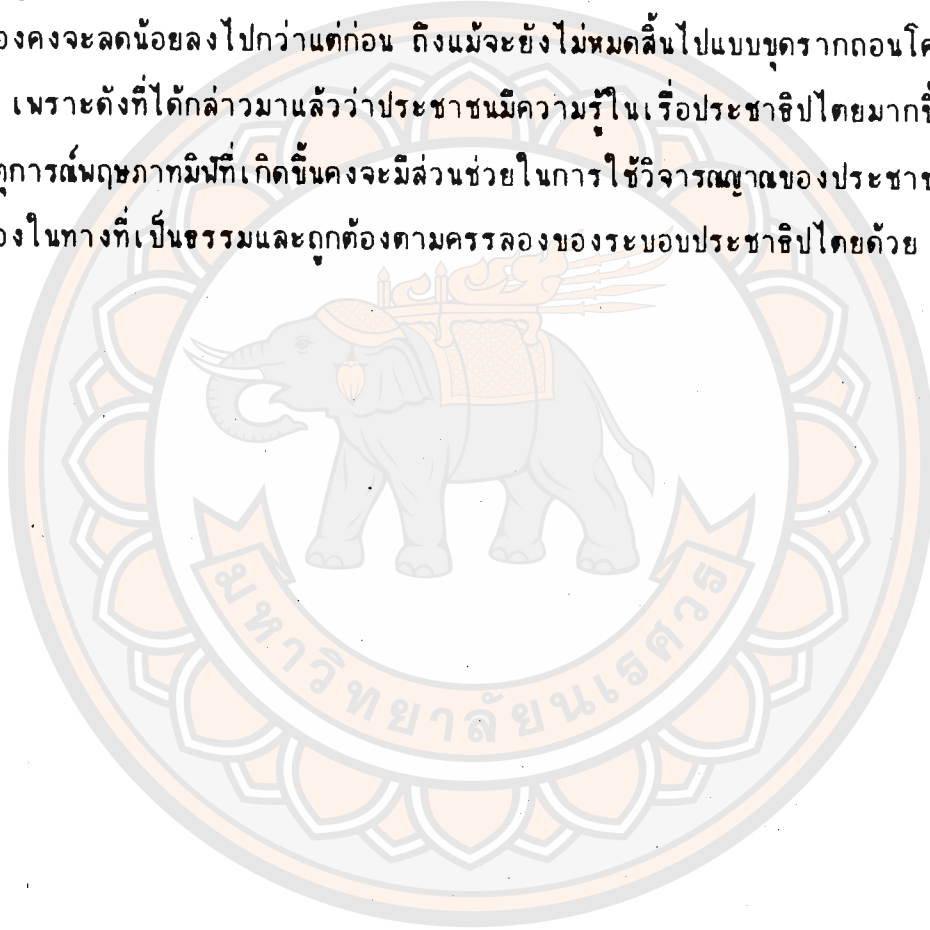
5. ผู้นำกองทัพ แสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการลาออก

²⁶ "คำแถลงของที่ประชุมศูนย์ประสานงานองค์กรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (ศปปป.)" เอกสารใบปลิวขององค์กร ศปปป. 32 องค์กร. 21 พฤษภาคม 2535.

²⁷ "ประชาธิปไตยเลือด." ล.ด. หน้า 17.

6. คัดค้านความพยายามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดย
รัฐประหารและเรียกร้องให้ประชาชนต่อต้านอย่างถึงที่สุด²¹

อย่างไรก็ตาม บทบาทของทหารกับผลทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นต่อไปนั้นจะเป็น
อย่างไรก็ต้องรอดูที่การทำงานของรัฐบาลในชุดต่อไป ซึ่งก็คงจะหนีไม่พ้นที่จะต้องมีการเลือก
ตั้งทั่วไปอีกครั้งในวันที่ 13 กันยายน 2535 ทั้งนี้ผลการเลือกตั้งจะออกมาอย่างไรก็ต้องขึ้น
อยู่กับประชาชนผู้เป็นเจ้าของอธิปไตยและเจ้าของประเทศด้วย โดยเชื่อว่าบทบาทของทหาร
ในทางการเมืองคงจะลดน้อยลงไปกว่าแต่ก่อน ถึงแม้จะยังไม่หมดสิ้นไปแบบขุครากดอนโคน
เสียทีเดียว เพราะดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าประชาชนมีความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยมากขึ้น
และผลจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่เกิดขึ้นคงจะมีส่วนช่วยในการใช้วิจาร์ณญาของประชาชน
ในทางการเมืองในทางที่เป็นธรรมและถูกต้องตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยด้วย

²¹ "คำแถลงของที่ประชุมศูนย์ประสานงานองค์กรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย."

บทที่ 4

ผลกระทบของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

จากเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ในช่วงวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม 2535 นั้นถือว่า มีผลกระทบต่อประเทศไทยในด้านลบอย่างใหญ่หลวง ทั้งนี้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบ ทั้งภายในประเทศเองและภายนอกประเทศด้วย ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้ก็มีอยู่หลายด้านด้วยกัน

4.1 ภายในประเทศ

4.1.1 ผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนั้น สถาบันที่ถูกระทบกระเทือนเป็นสถาบันแรก นั้น คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่สำคัญสูงสุดของไทยสถาบันหนึ่ง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากช่วงที่เกิดเหตุการณ์จลาจลเรียกร้องประชาธิปไตยในไทยนั้น เจ้านายชั้นพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ของไทยได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศถึงสามพระองค์ด้วยกัน โดยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จเยือนประเทศเกาหลีใต้อย่างเป็นทางการ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับสมเด็จพระเจ้านางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ได้เสด็จเยือนประเทศฝรั่งเศสเนื่องในงานฉลอง 100 ปี วันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งองค์การยูเนสโกได้จัดถวายขึ้นที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นเป็นเหตุที่มีผลกระทบต่อพระบรมวงศานุวงศ์ในทางที่ทำให้เสียพระพักตร์ ทรงวิตอดและเสียพระทัยมากเมื่อมีผู้กราบบังคมทูลถามถึงเรื่องการจลาจลในประเทศไทย ในขณะที่ทรงประทับอยู่ในต่างประเทศ และยังได้มีภาพของเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการทารุณกรรม

"พระเทพฯ ทรงชี้ทางสว่างแห่งเหตุผลให้ชาติไทย เน้นเหตุผลหาวิปโยค." หลักไท.

และความไว้มนุษยธรรมที่เหล่าทหารปฏิบัติต่อประชาชนที่เข้าร่วมชุมนุมไปแพร่ภาพอยู่ในข่าว
ในต่างประเทศขณะนั้นด้วย² แต่อย่างไรก็ตามด้วยพระบารมีปกเกล้าฯของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเข้ามายุติเหตุการณ์มิให้ลุกลามยิ่งไปนี้ ทำให้ภาพพจน์ของ
ประเทศยังไม่ตกอยู่ในขั้นวิกฤตนัก และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงได้รับการสรร
เสริญจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ที่
ทรงตั้งอยู่ในทศนิราชธรรม อยู่ในระบอบประชาธิปไตย และทรงใช้พระราชอำนาจให้เป็น
ไปตามรัฐธรรมนูญโดยเคร่งครัด ทรงถือหลักนิติศาสตร์และราชประเพณีมาอย่างเสมอต้น
เสมอปลายนับตั้งแต่พระองค์ขึ้นครองราชย์

4.1.2 ผลกระทบต่อกองทัพไทย

การแถลงข่าวของ พล.ท.อนุสรณ์ กฤษณเศรษฐี ผู้อำนวยการสำนัก
งานสารนิเทศกองบัญชาการทหารสูงสุด เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2535 มีว่า "ผมในฐานะ
ที่เป็นโฆษกของกองทัพ อยากจะเรียนว่าทหารเราได้รับความบอบช้ำทางด้านจิตใจมา
มากพอสมควร เพราะฉะนั้น ขอให้ทางสื่อมวลชน และพี่น้องประชาชนช่วยปิดเป่าด้วย
ความเห็นที่ขัดแย้งกันนี้ ทหารต้องถอดเครื่องแบบทำงานกัน..."

จากคำแถลงนี้ จะเห็นได้ว่าหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬแล้วความรู้สึกในด้านลบ
ของประชาชนที่มีต่อคนในเครื่องแบบนั้นได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนถึงกับมีการทำร้าย
ร่างกายผู้ที่แต่งเครื่องแบบทหารโดยไม่เลือกเหล่าทัพใด ๆ ทั้งสิ้นจนกระทั่งทุกเหล่าทัพได้ออ
กคำสั่งอนุญาตให้แก่บรรดานายทหารที่ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ครั้งนี้มากกว่า 60% และ

² "มุมมองจากฝรั่งเศส...อย่ามาเลยบางกอกเมืองป่าเถื่อน," มติชนสุดสัปดาห์.
12(615) : 69 ; 5 มิถุนายน 2535.

¹ "สังคมไทยควรจะทำอย่างไรกับกองทัพบก," วัฏจักร. 11(195ค) : 3 ;
1 พฤษภาคม 2535.

¹ วยพร แท้ตระกูล. "กระหึ่ม รร.เสช.ทบ. เอากองทัพของผมหินมา"
จำयोग ดอนเมือง ยิงนักข่าวกัศักดิ์ศรีทหาร?" ข่าวพิเศษ. 15(781(72)) : 31-32 ;
29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2535.

นายทหารเหล่านี้ที่ได้เรียกร้องขอความเป็นธรรมจากประชาชน รวมทั้งเรียกร้องให้ผู้บังคับบัญชาของตนกระทำกรณียกิจอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดเกียรติและศักดิ์ศรีของกองทัพกลับคืนมา โดยถึงกับมีการล่ำรายชื่อนายทหารที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของผู้บังคับบัญชานั้นด้วย อนึ่ง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจนเป็นเหตุของการเกิดจลาจลนั้นไม่ใช่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับทหาร หากแต่เป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนที่รักประชาธิปไตยกับตัวแทนของอำนาจเผด็จการ และเป็นความรู้สึกไม่พอใจและไม่ไว้วางใจผู้นำระดับผู้บังคับบัญชาเพียงเท่านั้น โดยมีประชาชนบางคนและบางส่วนที่ไม่สามารถควบคุมความเคียดแค้นได้จึงมาระบายต่อผู้สวมเครื่องแบบ แต่เหตุการณ์เหล่านี้ก็เกิดขึ้นไม่นาน ซึ่งเมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แล้วจะมีเพียง 0.015 เปอร์เซ็นต์^๕ ของทั้งหมด

โดยสรุปแล้วความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกองทัพนั้น มีผลกระทบต่อความเสื่อมของกองทัพในบางส่วนเท่านั้น แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของนายทหารระดับผู้บัญชาที่มีบทบาทในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬด้วย

4.1.3 ผลกระทบต่อสังคมไทย

ผลกระทบทางด้านสังคมไทย จากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนั้นทำให้ประชาชนไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและทัศนคติในด้านการเมืองการปกครองของไทย ตามระบอบประชาธิปไตยไปมาก อาทิเช่น มีการใช้ความคิดวิจารณ์ และมีความตื่นตัวในด้านการเมือง การใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในครั้งต่อ ๆ ไปด้วย นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาค้นคว้าและนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นผลพวงของเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมไทยและประเทศไทยให้เจริญขึ้นโดยถือเป็นผลในด้านบวก เมื่อมีผลบวกแล้ว ผลลบก็ย่อมจะตามมาด้วยเช่นกันนั่นคือการพัฒนาของสังคมไทย

^๕ "สังคมไทยควรจะทำอย่างไรกับกองทัพก," ล.ด. หน้า 3.

^๖ อวยพร แท้ชุดตระกูล. ล.ด. หน้า 32.

ภายหลังจากเหตุการณ์นี้แล้วได้ถูกต่างชาติมองว่าถอยหลังไปนับเป็นสิบ ๆ ปีทีเดียว⁷
ซึ่งเหตุผลส่วนนี้จะนำมาซึ่งความกระทบกระเทือนในด้านเศรษฐกิจของไทยด้วย

4.1.4 ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่ผ่านมา⁸ มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่าง
มากมายทีเดียว มีการสำรวจผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ (สศช.)⁹

ผลกระทบประการแรกที่เห็นได้ชัดคืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการ
โรงแรม โดยเป็นธุรกิจที่ทำรายได้นับแสนล้านบาทให้กับประเทศนั้นได้ลดอัตราลงมามากที่
เดียว ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเนื่องไปยังการผลิตอุตสาหกรรมในครัวเรือนประเภทสินค้าที่ระ
ลึก การจ้างงานในท้องถิ่นที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวก็ลดน้อยลงไปด้วย¹⁰

ผลกระทบประการที่สอง จากการศึกษาไทยได้ถูกลดอันดับความน่าเชื่อถือใน
การลงทุนนั้น มีผลทำให้ไทยต้องกู้เงินจากต่างประเทศในอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นส่งผลให้
ราคาสินค้าแพงขึ้น อันเนื่องมาจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ความสามารถในการแข่งขันกับ
สินค้าต่างประเทศลดลง รายได้ที่จะเข้าประเทศก็ลดลงไปด้วย จึงทำให้การจ้างงานถูกลง
และเกิดภาวะคนไทยว่างงานมากขึ้น รัฐบาลก็เก็บภาษีได้น้อยลง¹¹ อย่างไรก็ตาม
วิกฤตการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคมนี้ได้ส่งผลกระทบในด้านแนวโน้มการขยายตัว

⁷สุชา จุลเพชร. "บทเรียนที่ไม่เคยจดจำ." วัฏจักร. 11(1943) : 5 ;

23 พฤษภาคม 2535.

⁸"พีนอนาคตเศรษฐกิจไทยต้องสร้างรากฐานประชาธิปไตย," มติชนสุดสัปดาห์.
12(618) : 18 ; 26 มิถุนายน 2535.

⁹"เงินหลายแสนล้านบาทไปพร้อมสุจินดา ภายใต้ภาวะการเศรษฐกิจที่ต่ำต่ำ,"
หลักไท. 11(539) : 28 ; 1 - 7 มิถุนายน 2535.

¹⁰ด.

ของการลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในไทยต้องชดเชยด้วยเช่นกัน¹¹

ผลกระทบประการที่สามคือ การเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการเงินของประเทศ จากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ความน่าเชื่อถือทางการเงินของไทยในสายตาต่างประเทศลดลง และทำให้มีการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมเงินในต่างประเทศของไทยสูงขึ้นด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการเงินของธุรกิจไทยขึ้นทางหนึ่ง¹²

และผลกระทบประการสุดท้ายคือ ผลกระทบในตลาดหุ้นซึ่งได้ซบเซาลงไป ตั้งแต่เหตุการณ์ปฏิวัติของคณะร.ส.ช. เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2535 แล้ว เมื่อเกิด เหตุการณ์พฤษภาทมิฬขึ้นก็ทำให้ตลาดหุ้นของไทยต้องตกต่ำลงไปอีก¹³

ผลกระทบของเหตุการณ์ทางการเมืองต่อเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัดเจนครั้งนี้ นับว่าได้ ปลุกสำนึกบรรดานักธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาเป็นปัจจัยในการคำนวณอำนาจทางการเมืองขึ้นอีกด้วย และเศรษฐกิจของไทยในระยะต่อไปจะฟื้นตัวขึ้นหรือไม่นั้นก็ต้องอาศัยปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยหลัก ทั้งนี้ก็จะขึ้นอยู่กับว่ารัฐบาลทหารจะต้องลดบทบาททางการเมืองลงด้วย

4.2 ภายนอกประเทศ

4.2.1 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ

จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ เป็นอันมาก อาทิเช่น

สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 นางมาร์กาเร็ต แทต

¹¹ "เศรษฐกิจไทยหลังพฤษภาทมิฬ," สดุดีวีรชน. ฉบับพิเศษ : 60 - 61 ; พฤษภาคม 2535.

¹² ด.

¹³ "เงินหลายแสนล้านบาทไปพร้อมสัจฉิกา ภายใต้ภาวะการณ์เศรษฐกิจที่ตกต่ำ,"

ล.ด. หน้า 28.

ไวเลอร์ โฆษกกระทรวงการต่างประเทศ ได้ระบุว่า การกระทำของทหารนั้นเป็น เรื่องที่โหดเหี้ยมไร้มนุษยธรรม พร้อมกันนั้นก็ประกาศลดระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็น มหามิตรลงทันที คำแถลงของนางท๊ตไวเลอร์เกี่ยวกับเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนั้น มีขึ้นสามครั้ง ในช่วงคาบเกี่ยวของเหตุการณ์ตั้งแต่การวางตัวเป็นกลางซึ่งถือว่าเป็นเรื่องภายในของไทย และมาถึงขั้นเตือนคนในสัญชาติตนถึงเหตุอันตรายที่จะเกิดขึ้น และในที่สุดด้วยการปิดหูปิดตา ของรัฐบาลไทย สหรัฐจึงได้ประณามการใช้ความรุนแรงของผู้นำไทยโดยการประกาศระงับ ความช่วยเหลือทางทหารและเศรษฐกิจ และขอร้องให้ตั้งไต่ถามเข้าศาลศาลาสนาการณ ด้วย¹⁶ นอกจากนั้นยังได้สั่งระงับการฝึกซ้อมรบร่วมคอรัว โกลด์ และถอนทหารกลับประ เทศเป็นการชั่วคราว¹⁷

อังกฤษ รัฐบาลอังกฤษของ นายจอห์น เมเจอร์ ก็ได้ออกมาแถลงว่า ไม่เห็นด้วยกับการใช้กำลังรุนแรงเข้าปราบปรามผู้เข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย และการแสดงออกของอังกฤษคือการเรียกทูตไทยเข้าพบ และยื่นประท้วงการปฏิบัติการ ของทหาร แสดงความเลื่อมใสต่อการสังหารประชาชน¹⁸ นอกจากนั้นยังได้เรียกร้องให้ มีการปล่อยตัวพล.ต.จำลอง ศรีเมือง และผู้ชุมนุมประท้วงที่ถูกจับกุมด้วย

ญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ให้ความช่วยเหลือกับไทยมากที่สุด และเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนในประเทศไทยมากที่สุด แต่ ญี่ปุ่นก็แสดงออกมาให้เห็นว่าต้องการให้รัฐบาลไทยเร่งแก้ไขรัฐธรรมนูญ¹⁹ และได้ ประกาศระงับความช่วยเหลือแก่ไทยเอาไว้ก่อนด้วย

¹⁶ "ปฏิกริยาต่างประเทศ," มติชน. 15(5187) : 6 ; 22 พฤษภาคม 2535.

¹⁷ "เทศมองไทยฆ่าไทย...ทำไมกัน," สดุดีวีรชน. ฉบับพิเศษ : 32 ; พฤษภาคม 2535.

¹⁸ "ต่างประเทศ : พฤษภาทมิฬในสายตารัฐบาลต่างประเทศ," มติชนสดสัปดาห์. 12(614) : 78 - 79 ; 29 พฤษภาคม 2535.

¹⁹ "เทศมองไทยฆ่าไทย...ทำไมกัน," ล.ด. หน้า 35.

ออสเตรเลีย รัฐบาลออสเตรเลียนั้น มีปฏิริยาที่ค่อนข้างรุนแรงเป็น พิเศษต่อพฤติกรรมของทหารไทยในการปราบปรามประชาชน ซึ่งนาย พอล คิตติง ได้ กล่าวกว่าภาพที่เกิดขึ้นนั้นเป็นโศกนาฏกรรมที่ขัดแย้งกันโดยสิ้นเชิงกับการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านของไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งทำให้ออสเตรเลียต้องประกาศทบทวนความสัมพันธ์ใน ทุก ๆ ด้านกับรัฐบาลไทย และที่สำคัญ คือ ทางรัฐบาลออสเตรเลียนก็ได้ยกเลิกการยอมรับ ร่วมกับกองทัพไทยฐานใช้อาวุธเข้าปราบปรามประชาชนอย่างไร้มนุษยธรรม นอกเหนือ จากที่ได้มีการเรียกเอกอัครราชทูตไทยประจำออสเตรเลียนี้ เข้าพบเพื่อยื่นหนังสือประท้วง^๑

นิวซีแลนด์ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนิวซีแลนด์ที่เคยเป็นไปด้วยดี ตลอดมา กลายเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่ดูเหมือนจะรวันปะทุ อันเนื่องมาจาก การเสียชีวิตของชาวนิวซีแลนด์ผู้หนึ่งซึ่งถูกยิงเสียชีวิตในระหว่างเกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วง โดย นายคอน แม็คคินนอน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศนิวซีแลนด์ ได้ เรียกเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเวลลิงตัน เข้าพบเพื่อยื่นหนังสือประท้วงนอกจากนั้นนาย จิม โบลเกอร์ นายกรัฐมนตรีนิวซีแลนด์ยังยืนยันที่จะตัดความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ นิวซีแลนด์^๒ ในหลาย ๆ ด้านเช่นกัน

องค์กรเพื่อสิทธิมนุษยชนนานาชาติ (ประจำกรุงนิวยอร์ก) องค์กร นี้ได้ประณามการใช้กำลังอย่างเกินความจำเป็นเพื่อปราบปรามประชาชน ซึ่งถือว่าเป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างร้ายแรง และพร้อมกันนั้นก็เรียกร้องให้รัฐบาล ปลดปล่อยตัวผู้ที่ถูกจับกุมด้วย^๓

ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศของไทยกับประเทศต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าภาพพจน์ของไทยในสายตาต่างประเทศได้ถดถอยลงมากและทำให้ความสัมพันธ์

^๑ "ปฏิริยาต่างประเทศ," น.ต.

^๒ "สถานการณ์การเมืองไทยในสายตาของนานาชาติ," วัฏจักร. ๑๑

(1941) : 2 : 21 พฤษภาคม 2535.

^๓ ต่างประเทศ : อนุภาพมณีในสายตารัฐบาลต่างประเทศ," ล.ต. หน้า 79.

กับประเทศเหล่านี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความไม่มั่นคง อันอาจจะก่อให้เกิดการตัดสัมพันธ์ไมตรีทางการทูตระหว่างประเทศ²¹ ขึ้นได้ และยังได้ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาประเทศที่ต้องขอความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

4.2.1 ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

จากรายงานของสำนักข่าวรอยเตอร์ ได้แจ้งว่าธนาคารต่างประเทศหลายแห่ง เช่น ธนาคารของยุโรป ญี่ปุ่น และธนาคารแห่งอเมริกา ต่างก็ระงับการให้เงินกู้แก่ไทย²² โดยเป็นผลกระทบโดยตรงต่อภาพพจน์ของไทยในด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่เป็นอย่างมาก และในด้านของการลงทุนนั้นภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬผ่านพ้นไปแล้ว มีการพบว่ายังมีประเทศใดที่จะกล้าเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเลย นอกจากนี้ยังมีผลกระทบไปยังด้านการคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศด้วย โดยจะเห็นว่าสายการบินของประเทศสิงคโปร์ได้สั่งยกเลิกเที่ยวบินทั้ง 10 เที่ยวบินที่จะมาลงที่สนามบินดอนเมืองด้วย²³ ซึ่งถ้าหากสถานการณ์ยังไม่ดีขึ้นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่ไทยจะได้รับจากการคมนาคมขนส่งก็จะสูญเสียรายได้อันมหาศาลไปมากเช่นกัน และไม่เพียงแต่จะเป็นการสูญเสียรายได้ทางการคมนาคมแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังจะมีผลกระทบไปยังเศรษฐกิจในด้านอื่น ๆ ที่ไทยเรามีต่อนานาประเทศด้วย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

²¹ "นานาชาติรวมประณามไทยเศรษฐกิจพังยับเยิน," บันทึกภาพและเหตุการณ์ รอยต่อประวัติศาสตร์ 17 - 18 พฤษภาคม. ฉบับพิเศษ : 28 ; พฤษภาคม 2535.

²² ด.

²³ "พินอนาคตเศรษฐกิจไทยต้องสร้างฐานประชาธิปไตย," ล.ด. หน้า 18.

บทที่ 5

บทสรุป

เหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ที่เกิดขึ้นมานั้น นับว่าเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรง และการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์การปฏิวัติรัฐประหารที่เกิดขึ้นในระบอบประชาธิปไตยของไทย การชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยภายใต้เงื่อนไขการคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งครั้งนี้ มีแนวร่วมจากประชาชนทุกสาขาอาชีพอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่เด็ก นักเรียน นิสิต นักศึกษา พ่อค้า ประชาชน นักธุรกิจ หรือแม้แต่ข้าราชการ รวมถึงนักการเมืองทั้งฝ่ายค้านและร่วมรัฐบาลด้วย

วิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งนี้ นับว่าทหารได้เข้ามามีบทบาทมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นทหารบก ทหารอากาศ หรือ ทหารเรือ โดยจะเห็นได้ว่าการเข้ามามีบทบาทของทหารในเหตุการณ์นี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของนายทหารชั้นผู้ใหญ่โดยมีกองทัพเป็นฐานอำนาจสนับสนุนอยู่เบื้องหลังการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหารนั้นมิวิวัฒนาการมาเป็นลำดับขึ้น ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 แล้ว โดยในการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในครั้งนั้น ทหารก็ได้เป็นตัวหนุนหลังและเป็นกำลังสนับสนุนให้กับคณะราษฎรทำการปฏิวัติจนประสบผลสำเร็จ และก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ทหารเข้ามาเกี่ยวข้องกับทางการเมืองเรื่อยมาไม่ว่าจะเป็น การปฏิวัติเมื่อปี 2490 การปฏิวัติปี 2500 การปฏิวัติปี 2501 เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือที่เรียกว่า "ตุลามาหาวិปโยค" และ เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จนกระทั่งถึงปัจจุบันในเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" และเมื่อเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬขึ้นบทบาทของทหารก็ปรากฏขึ้นมาเป็นรูปธรรมอย่างเห็นได้ชัดในยุทธ "ใบไม้ร่วง" ที่เกิดขึ้นบนถนนราชดำเนินโดยแผนการดังกล่าวนี้ถือเป็นคำสั่งของนายทหารระดับผู้บังคับบัญชาที่เข้าไปมีบทบาททางการเมืองเพียงกลุ่มเดิวก่อนหน้านั้น เมื่อภายหลังเกิดเหตุการณ์นี้แล้วไม่ว่าจะเป็นนายทหารประชาชนก็ตี ต่างก็ได้มีการเรียกร้องให้กองทัพปรับปรุงโครงสร้างเสียใหม่ และขอให้ทหารเลิกยุ่งเกี่ยวกับทางการเมืองโดยเด็ดขาด

ส่วนผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนั้น มีทั้งที่เป็นผลกระทบต่อกองทัพไทยและสังคม ทางด้านกองทัพไทยนั้นได้รับผลกระทบกระเทือนมากที่สุดในด้านภาพพจน์ ซึ่งประชาชนทั่วไปมองภาพพจน์ของกองทัพในด้านลบมากขึ้น รวมทั้งความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกองทัพก็เสื่อมลงไปด้วย เป็นผลทำให้ทหารที่ไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวทางด้านการเมืองหรือเหตุการณ์ครั้งนี้ ซึ่งมีเป็นจำนวนมากได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วยเช่นกัน ส่วนผลกระทบที่มีต่อสังคมไทยนั้นเกิดขึ้นหลายด้านด้วยกันไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงของชาติหรือแม้แต่การมีสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศก็ได้รับความเสียหายอย่างใหญ่หลวง ซึ่งจะเป็นผลกระทบทั้งในทางตรงและทางอ้อมโดยในสายตาของต่างประเทศแล้วได้มองว่าเป็นสถานการณ์พัฒนาของสังคมไทยได้ย้อนถอยหลังไปนับเป็นสิบปีทีเดียว ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะใช้เวลานานหรือไม่เท่าใดกว่าจะฟื้นตัวขึ้นมาใหม่ก็ต้องดูที่ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจที่ประชาชนจะมีต่อสถาบันทางการเมืองและทางทหาร และรวมถึงการบริหารงานของรัฐบาลในชุดต่อไปด้วย

โดยสรุปแล้ว เหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่เกิดขึ้นครั้งนี้นับว่าเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อีกบทเรียนหนึ่งที่ประชาชนชาวไทยผู้ซึ่งอยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ควรจะลืม และควรที่จะได้มีการสรรสร้างความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาระบอบการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย และพัฒนาทางด้านสังคมของไทยให้เจริญยิ่งขึ้นกว่านี้ และยังเป็นผลประโยชน์ของประเทศชาติ และของประชาชนชาวไทยทั้งประเทศเองด้วยอันจะเป็นการชี้ให้เห็นว่าไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบมากกว่านี้

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

- สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 16 ฉบับที่ 12 22 - 28 มีนาคม 2534
- _____ ปีที่ 16 ฉบับที่ 19 10 - 16 พฤษภาคม 2534
- _____ ปีที่ 17 ฉบับที่ 28 10 - 16 กรกฎาคม 2535
- _____ ปีที่ 17 ฉบับที่ 29 17 - 23 กรกฎาคม 2535

เอกสารใบปลิวของหล่มพิลาปขาว. **ชาติกรผู้มาประชาชน**. 21 พฤษภาคม 2535.

เอกสารใบปลิวขององค์กร ศปปป. 32 องค์กร. **คำแถลงของที่ประชุมศูนย์ประสานงาน
องค์กรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย**. 24 พฤษภาคม 2535.

เอกสารชั้นรอง

หนังสือทั่วไป

- กมล สมวิเชียร. **พัฒนาการเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมนศาสตร์
แห่งประเทศไทย, 2513.
- กลาโหม, กระทรวง. **เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาวิทยาการทหาร**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2526.
- กองบ.ก.หนังสือพิมพ์มติชน. **ทำเขียนอักษร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มติชน, 2526.
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. **การพัฒนาองค์กรของฝ่ายนิติบัญญัติ**. กรุงเทพฯ : สถาบันนิติ
พัฒนบริหารศาสตร์, 2516.
- _____ . **ยังเติร์กกับทหารประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : ประชากรพิมพ์,
2525.
- _____ . **สัตว์การเมือง**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. **การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

- ทัพนก. กอง. อาคาร รร. จปร. 100 ปี อนุสรณ์แห่งเกียรติประวัติ. กรุงเทพฯ :
อรุณการพิมพ์, 2523.
- ทวิช เปล่งวิทยา. คู่มือแบบธรรมนิยมทหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์อำพลนิเทศ, 2515.
- นคร พันธุ์รงค์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.
- นายร้อยพระจุลจอมเกล้า, โรงเรียน. คู่มือฝึกเรียนนายร้อย. พิมพ์ครั้งที่ 2 ม.ป.ท.,
2507.
- บรรพต วีระชัย และ สุขุม นวลสกุล. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
2515.
- ประเดศ นันทิชะกุล และคนอื่น ๆ . จิตวิทยาความมั่นคง 2529. กรุงเทพฯ :
เจ้าพระยาการพิมพ์, 2529.
- ประวัติศาสตร์และนิพนธ์กึ่งทหาร. กอง. ประวัติกองทัพอไทยไรอบ 200 ปี พ.ศ. 2325-
2525. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมแผนกทหาร, 2525.
- ภาวดี มหามันต์. ประวัติศาสตร์การปกครองไทย. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ,
2527.
- ลิขิต อีรวะดิน. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและนโยบายทางการเมืองของไทย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- สมบูรณ์ ไพบรินทร์. บันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475 - ธันวาคม
2515. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2516.
- สมบัติ จันทรวงศ์และคนอื่น ๆ . อยู่เมืองไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- สราวุธ สุนทรศักดิ์และคนอื่น ๆ . อนุสรณ์จปร. 102 ปี 5 สิงหาคม 2532. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ไดนาไมท์, 2532.

สุขุม นวลสกุล. การเมืองและการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
บริษัทวิคตอริเพาเวอร์พอยท์ จำกัด, 2525.

สุชิน ตันติกุล. รัฐประหาร 2490. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
2515.

สุรชาติ บำรุงสุข. ระบบทหารไทย. กรุงเทพฯ : สยามการพิมพ์, 2530.

วารสาร

"กองทัพกับกงล้อประวัติศาสตร์แห่งวัฏจักรของอำนาจ," *ข่าวพิเศษ*. 15(780) : 30 -
35 ; 22 - 28 พฤษภาคม 2535.

"การเมืองกับบทบาทของทหารหลังเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ทุกองค์กรหวั่นใจถอยเพื่อรุก,"
แนวหน้าสุดสัปดาห์. 1(13) : 12 - 13 ; 27 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม
2535.

"ความเปราะบางของประชาธิปไตยในเมืองไทย," *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. 37(41) :
13 ; 24 - 30 มีนาคม 2534.

"ความรุนแรงทางการเมืองจะดับร้อนหรือดับเย็น?," *หลักไท*. 11(534) : 20 ;
5 กรกฎาคม 2535.

จิตรภรณ์ วันสงคฺ. "คำต่อคำ... จากปากของนายแพทย์ในเหตุการณ์นองเลือด!,"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(52) : 10 - 11 ; 31 พฤษภาคม - 6 มิถุนายน
2535.

..... "ทรคนะ " อธิยุทธ บุญมี "ดินแด้นี้เป่า" เขาคือใครในมือมือถือ."
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 39(2) : 13 - 15 ; 14 - 20 มิถุนายน 2535.

"จปร.5 ในรั้วตำรวจ จะรอวันถึงคิวฆ่า," *หลักไท*. 11(543) : 8 ; 29 มิถุนายน -
5 กรกฎาคม 2535.

เจ็บบี้ อิกนาน... บทเรียนสำหรับนักการเมือง." *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. 37(41) :
19 ; 24 - 30 มีนาคม 2534.

"โฉมหน้าธรรมเนียมการปกครองหลังปฏิวัติ 23 ก.พ. 34," ข่าวพิเศษ. 14(717) :
14 - 19 ; 11 - 17 มีนาคม 2534.

ชัชวรินทร์ ไชยวัฒน์. "จงนิจารณาให้รอบคอบ," ข่าวพิเศษ. 15(772) : 18 ;
27 มีนาคม - 2 เมษายน 2535.

_____ . "พิสูจน์วิสัยภาวะของขบวนการรัฐสภา." ข่าวพิเศษ. 15(781)
: 7 ; 29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2535.

"ชุมนุม 0143 ชี้ทิศ "อำนาจ" ทหาร - การเมือง," หลักไท. 11(524) : 21 ;
17 - 23 กุมภาพันธ์ 2535.

ชูธง จิระพงศ์. "ศาลา ก.ท.ม. : ภาพพจน์ของชาติต้องแก้ที่ทหาร"
แนวหน้าสุดสัปดาห์. 1(10) : 26 - 27 ; 4 - 9 มิถุนายน 2535.

ณรงค์ มังนิค. "บทวิเคราะห์ว่าด้วยการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองของผู้นำไทยระหว่าง
พ.ศ. 1893 - 2310, วารสารประวัติศาสตร์. 4(2) : 146 ; พฤษภาคม -
สิงหาคม 2522.

ณัฐฉิ รุ่งวงศ์. "น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ ยินดีต้อนรับพลเอกสุจินดา คราประยูรสู่
Killing Zone," ข่าวพิเศษ. 15(774) : 16 - 18 ; 10 - 16 เมษายน
2535.

"ได้โปรด...อย่าเช่นฆ่าประชาชน," บันทึกภาพและเหตุการณ์ร้อยต่อประวัติศาสตร์ 17 -
18 พฤษภาคม. ฉบับพิเศษ : 10 - 35 ; พฤษภาคม 2535.

"ตรวจสอบลัทธิสังคมนิยม ชุมพลัง ! ทบ. - ทอ. ?," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38
(48) : 7 - 8 ; 3 - 9 พฤษภาคม 2535.

ตะวัน ทรงบาดาล. "กระดาศตราครุฑ : หากให้ทหารตั้งรัฐบาล กลียุคย่อมบังเกิด,"
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(52) : 30 - 31 ; 31 พฤษภาคม - 6 เมษายน
2535.

"ต่างประเทศ : พฤษภาคมมีในสายตารัฐบาลต่างประเทศ," มติชนสุดสัปดาห์. 12(614)
: 78 - 79 ; 29 พฤษภาคม 2535.

"ตำนาน ! รัฐประหาร," ข่าวพิเศษ. 15(776) : 15 ; 24 - 30 เมษายน 2535.

"แถวใหม่ กองทัพ บิ๊กตุ้ย - บิ๊กเต้ อำนาจเพียบ," พลั๊กไท. 11(532) : 17 ; 13 - 19 เมษายน 2535.

ทองใบ ทองเป่าด. "สิทธิเสียงชาวบ้าน : บทเรียนทมิฬ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 39(2) : 38 - 39 ; 14 - 20 มิถุนายน 2535.

ธีรยุทธ บุญมี. "วิเคราะห์พฤษภาทมิฬ รอกองทัพอาเซียนอีก 1 ทศวรรษข้างหน้า," มติชนสุดสัปดาห์. 12(615) : 14 - 15 ; 5 มิถุนายน 2535.

"ในประเทศ : โยกย้ายเมฆาฯ "ทหารม้า"?", สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 37(40) : 9 ; 17 - 23 มีนาคม 2534.

"ในประเทศ : ร้องยกเลิกกฎอัยการศึก," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 37(41) : 13 ; 24 - 30 มีนาคม 2534.

"ในประเทศ : ระวัง ! รหัส 0143 แข็งป้อมยังพร้อมปฏิวัติประชาชนอีกครั้ง," แนวหน้าสุดสัปดาห์. 1(10) : 6 - 7 ; 4 - 9 มิถุนายน 2535.

"บิ๊กจ๊อดชี้แจงเหตุยึดอำนาจ," ข่าวพิเศษ. 14(715) : 6 - 7 ; 25 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม 2535.

"เบื้องลึกยุทธการยึดทำเนียบฯ จิวโหนเปรม...ผ่าทางตัน," ข่าวพิเศษ. 15(773) : 32 - 34 ; 3 - 9 เมษายน 2535.

"ประชาธิปไตยเลือด," ดอกเบ็ชราชสัปดาห์ฉบับพิเศษ. 8 - 70/6 ; พฤษภาคม 2535.

ประเสริฐ จันดำ. "บันทึกคำให้การพฤษภาทมิฬ...ผมพบเห็นมาอย่างนี้," แนวหน้าสุดสัปดาห์. 1(10) : 7 ; 4 - 9 มิถุนายน 2535.

ปราโมทย์ นาครทรรณ. "อนาคตประชาธิปไตยในไทย," รัฐศาสตร์สาร. 1(5) : 92 - 93 ; กันยายน - ธันวาคม 2516.

ผ่องพันธุ์ มนต์รัตน์. "การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมไทย," วารสารธรรมศาสตร์. 3(1) : 102 ; มิถุนายน - ตุลาคม 2516.

"แผนลิกเจาข่างรลข.." มติชนสุดสัปดาห์. 12(595) : 8 - 9 ; 17 มกราคม 2535.

"ฝ่าทางเลือด...เสียงสะท้อนจากกองทัพ," มหาลาจลวิปโยค. ฉบับพิเศษ : 49 - 53 ; พฤษภาคม 2535.

"พระเทพฯทรงชี้ทางสว่างแห่งเหตุผลให้ชาติไทยเน้นเหตุมหาวิปโยค," หลักไท. 11(539) : 12 - 13 ; 1 - 7 มิถุนายน 2535.

พิสุทธินงค์ วรรณลักษณ์. "เลียนค่าย"ทบ." ยอดปิรามิด จปร.5 ฐานล่าง จปร.11-12," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(48) : 5 - 6 ; 3 - 9 พฤษภาคม 2535.

"พฤษภาเลือด...เสียงสะท้อนจากกองทัพ," หลักไท. 11(539) : 8 ; 1 - 7 มิถุนายน 2535.

"ปีนอนาคตเศรษฐกิจไทยต้องสร้างฐานประชาธิปไตย," มติชนสุดสัปดาห์. 12(618) : 18 ; 26 มิถุนายน 2535.

"ยุทธการสิบหกอำนาจที่ผิดพลาด," หลักไท. 11(540) : 17 ; 8 - 14 มิถุนายน 2535.

รัตนะ บัวสนธ์. "จากรลข. - ลุ่มพฤษภาทมิฬ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 39(2) : 18 ; 14 - 20 มิถุนายน 2535.

ระดม วงษ์น้อม. "อุดมการณ์การเมืองของทหารไทย," รัฐศาสตร์นิเทศ. 7(3) : 60 - 81 ; กรกฎาคม - กันยายน 2515.

"ระวิงทางตันการเมืองก่อเหตุจรรยาท่วจะย้อนกลับปฏิวัติ," หลักไท. 11(540) : 20 - 22 ; 8 - 14 มิถุนายน 2535.

"รายงานพิเศษ : บันทึกลับสุดขอด มนุษย์ รูปาจน," ข่าวพิเศษ. 14(717) : 14 - 19 ; 11 - 17 มีนาคม 2535.

ลิขิต อีรวัดิน. "การเมืองกับประชาธิปไตย," รัฐศาสตร์สาร. 1(3) : 170 ; มีนาคม - เมษายน 2516.

ลิขิต ชีรเวดิน. "บทความกรุงเทพฯ มีใช้ประเทศไทย." รวมศูนย์กรุงเทพฯ :

รากเหง้าของปัญหา. 17 - 18 กุมภาพันธ์ 2526.

_____ . "ประเทศไทยกับแนวโน้มของโลก," มติชนสุดสัปดาห์. 12(585) :
21 - 22 ; 8 พฤษภาคม 2535.

"วิกฤตศรัทธา"บักลู่" เก็บได้แต่รื้อนาม," หลักไท. 119537) : 14 - 17 ;
18 - 27 พฤษภาคม 2535.

"วิเคราะห์ : กระแส 14 ตุลาฯ ปะทุ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(48) : 8 - 9 ;
3 - 9 พฤษภาคม 2535.

"วิเคราะห์ : รัฐบาลชุดใหม่กับความไว้วางใจจากประชาชน ?" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.
38(52) : 14 - 15 ; 31 พฤษภาคม - 6 มิถุนายน 2535.

วิชัย ต้นศิริ. "บทความพิเศษ : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน,"
มติชนสุดสัปดาห์. 12(614) : 42 ; 29 พฤษภาคม 2535.

ศกุนต์ สุริวงศ์. " 14 : 20 น. 23 พ.ค. "นาที" สัจฉิดาลันคำลาออกขุนทหารกลืน
เลือดกองทัพ," มติชนสุดสัปดาห์. 11(614) : 13 - 14 ; 29 พฤษภาคม
2535.

ศิริ สร้อยแสงชัย. "เงินเดือนกองทัพ ระวัง ! ระเบิดเวลาขีปนาวุธชั้นยศถึงขุนหน่วย
ทหาร," ข่าวพิเศษ. 15(767) : 27 ; 21 - 27 กุมภาพันธ์ 2535.

สมิหลา (นามแฝง). "คือวีรชนคนกล้าผู้พิทักษ์ประชาธิปไตย," สดุดีวีรชน. ฉบับพิเศษ :
14 ; พฤษภาคม 2535.

สุรชาติ บำรุงสุข. "กองทัพกับการถอนตัวจากการเมือง(1)," มติชนสุดสัปดาห์.
12(573) : 14 - 15 ; 20 22 สิงหาคม 2535.

_____ . "ทหารในมุมมองของนักรัฐศาสตร์ทหารกับการถอนตัวทางการเมือง,"
มติชนสุดสัปดาห์. 12(581) : 36 - 38 ; 11 ตุลาคม 2535.

_____ . "ทหารอาชีพพัฒนาการความคิดของนักรัฐศาสตร์," มติชนสุดสัปดาห์.
12(581) : 36 - 38 ; 11 ตุลาคม 2534.

สุเมธ ตันติเวชกุล. "รัฐบาลทหาร," รัฐศาสตร์นิเทศ. 6(1) : 13 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2515.

เสน่ห์ จามริก. "การปฏิวัติ 14 ต.ค.," วารสารธรรมศาสตร์. 3(3) : 145 ; พฤษภาคม 2517.

..... "ปัญหาการพัฒนาในสภาวะการเมืองไทย," รัฐศาสตร์สาร. 8(3) : 165 ; กันยายน 2525.

"60 ปี ประชาธิปไตย อำนาจไม่เคยเป็นของประชาชน," แนวหน้าสัปดาห์. 1(13) : 70 ; 26 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2535.

อวยพร แต้ชูตระกูล. "กาลเวลาเปลี่ยนไปมีอบ - ทหารก็เปลี่ยนตาม," ข่าวพิเศษ. 15(7790) : 30 - 31 ; 15 - 21 พฤษภาคม 2535.

..... "กระหึ่ม รร.เสช.ทบ."เอากองทัพของผมคืนมา" จำเียงดอนเมือง ยิงนักข่าวกั๊กคัศริทหาร?" ข่าวพิเศษ. 15(781) : 31 - 33 ; 29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2535.

..... "เขาโยนศพขึ้นรถที่ถนนข้าวสาร คำให้การของสุจิตตา ทองอินทร์," ข่าวพิเศษ. 15(790) : 20 - 21 ; 31 กรกฎาคม - 6 สิงหาคม 2535.

..... "คำให้การของเสช.ทร.ทหารเรือไม่เสียกระสุนแม้เพียงนัดเดียว," ข่าวพิเศษ. 18(780) : 30 ; 22 - 28 พฤษภาคม 2535.

..... "แฉคำสั่งลับหน้าจอทีวี...ตัวการสำคัญของการปิดหูปิดตา," ข่าวพิเศษ. 15(779) : 22 - 23 ; 15 - 21 พฤษภาคม 2535.

..... "ตรวจจู่โจม 3 เหล่าทัพ เจาะเวลาหาอัศวินม้าขาว," ข่าวพิเศษ. 15(783) : 16 - 18 ; 12 - 18 มิถุนายน 2535.

..... "นายไม่รับผิดชอบ...บทสรุปคำให้การของนายทหารคุมกำลัง," ข่าวพิเศษ. 15(788) : 10 - 11 ; 17 - 23 กรกฎาคม 2535.

..... "ขอมบ้ด้วยใบปลิวระเบิดศึกษาจากทัพฟ้า," ข่าวพิเศษ. 15(770) : 24 - 26 ; 13 - 19 มีนาคม 2535.

_____ . "เปิดไผ่ 130 วุฒิชัย สายทหาร," ข่าวพิเศษ. 15(771) :
20 - 21 ; 20 - 26 มีนาคม 2535.

_____ . "ฟิล์มใบที่ 33 ของแดเนียล...ศพชายเลือดเขียวที่สาบสูญ,"
ข่าวพิเศษ. 15(791) : 25 - 27 ; 7 - 13 สิงหาคม 2535.

_____ . "ยัดทีวี...ชุนายก 4 คนกลาง แต่ฝ่ายค้านห้ามโผล่," ข่าวพิเศษ.
15(776) : 25 - 27 ; 17 - 23 เมษายน 2535.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. "ภารกิจแห่งทศวรรษ : สร้างพันธมิตรประชาธิปไตยขจัดเงื่อนโบ
รัฐประหาร," มติชนสุดสัปดาห์. 12(588) : 21 - 22 ; 29 พฤศจิกายน
2534.

หนังสือพิมพ์

"ทหารเผชิญม็อบ," มติชน. 9 พฤษภาคม 2534 หน้า 21.

"นายกฯ สุลินดา อย่าเชื่อว่าลือประชาชนเสียชีวิตมาก," วัฏจักร. 21 พฤษภาคม
2535 หน้า 6.

"ปฏิกริยาต่างประเทศ," มติชน. 22 พฤษภาคม 2535 หน้า 6.

เปรียญเดือน (นามแฝง) "รัฐธรรมนูญเป็นเลือด," วัฏจักร. 24 พฤษภาคม 2535
หน้า 5.

"พระราชกระแสในหลวงแก่ที่บัญชา - รัฐธรรมนูญ," มติชน. 22 พฤษภาคม 2535
หน้า 2.

"ภาพพจน์ไทย," มติชน. 9 พฤษภาคม 2535 หน้า 19.

"สถานการณ์การเมืองไทยในสายตาของนานาชาติ," วัฏจักร. 21 พฤษภาคม 2535
หน้า 2.

สุภา จุฑาเพชร. "บทเรียนที่ไม่เคยจดจำ," วัฏจักร. 16 พฤษภาคม 2535 หน้า 2.

_____ . "สังคมไทยควรจะทำอย่างไรกับกองทัพบก," วัฏจักร. 31 พฤษภาคม
2535 หน้า 3.

ลำเรียง คำพะอู. "เล่นผัดบพหรือเปล่า," วัฏจักร. 16 พฤษภาคม 2535 หน้า 3.
อัคนี้ นันทวัน "แล้วก็ถึงวัน ไม่มีแผ่นดินจะอยู่," วัฏจักร. 25 พฤษภาคม 2535
หน้า 3.

หนังสือภาษาต่างประเทศ

Donald E. Nuechterlain, *Thailand and Struggle for Southeast Asia.*

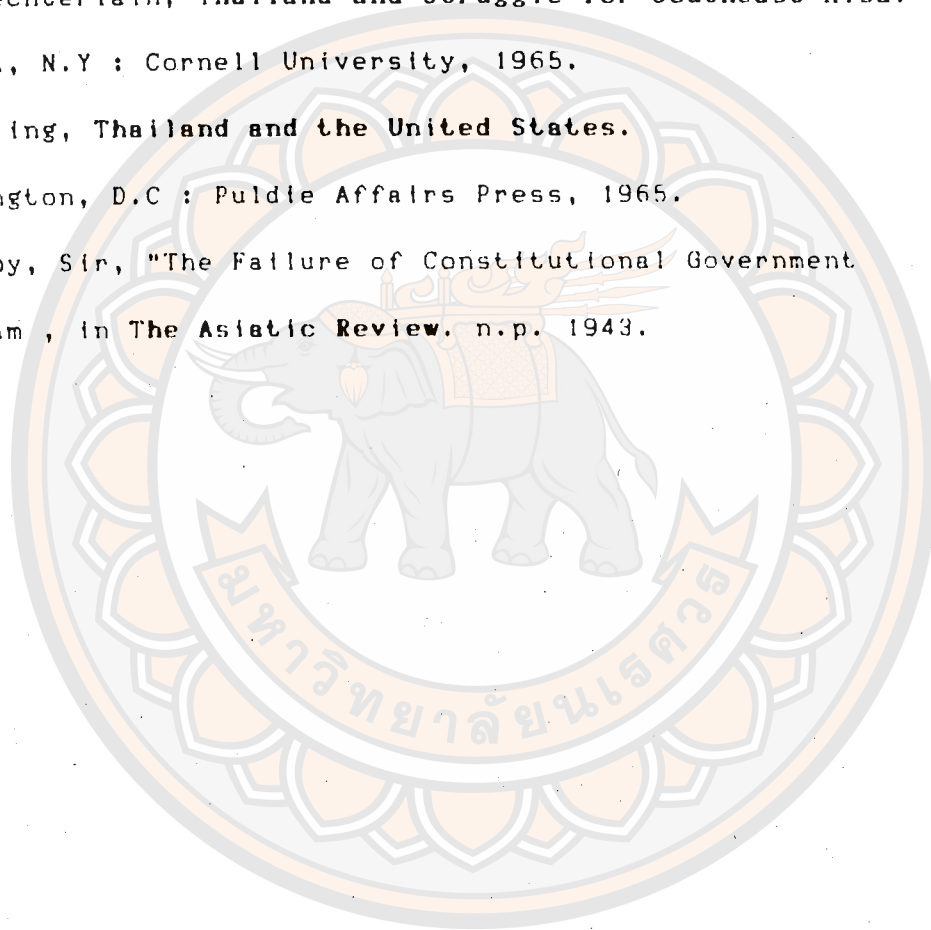
Ithaca, N.Y : Cornell University, 1965.

Frank C. Darling, *Thailand and the United States.*

Washington, D.C : Puldie Affairs Press, 1965.

Josiah Crosby, Sir, "The Failure of Constitutional Government

in Siam , in *The Asiatic Review.* n.p. 1943.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาคผนวก

สรุปรายละเอียดของเหตุการณ์ "พฤษภามหาวิปโยค" ตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน - 24 พฤษภาคม 2533¹

3 เมษายน

บรรดาผู้นำในสภารสช. เปิดการหารือกลางดึก และมีมติให้ พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้นำขบวนการทหารสูงสุดและผู้นำขบวนการทหารบก ซึ่งเป็น รองประธานสภา รสช. ขึ้นรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนนายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้า พรรคสามัคคีธรรม ซึ่งมีข่าวว่ามีหมองจางที่ทางการสหรัฐอเมริกาจะว่ามีส่วนพัวพันกับการค้า ยาเสพติดคณฤกระงับการออกวีซ่าเข้าประเทศ

4 เมษายน

เริ่มกระแสการคัดค้าน พลเอกสุจินดา คราประยูร ที่จะเข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี จากบรรดาพรรคการเมืองฝ่ายค้านทั้ง 4 พรรค ด้วยสาเหตุที่พลเอก สุจินดา คราประยูร ไม่ได้ผ่านการรับเลือกตั้งและไม่ปฏิบัติตามสัญญาจากที่เคยกล่าวไว้ว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

5 เมษายน

นายปริญญา เทวานฤมิตรกุล เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยนักศึกษา 20 คน เดินทางไปยกป้ายคัดค้านพลเอกสุจินดา คราประยูร ที่ บ้านพักชอยระนอง 2 พร้อมกับจัดการปราศรัยขึ้นที่ท้องสนามหลวง

¹"บันทึกภาพและเหตุการณ์ร้อยต่อประวัติศาสตร์ 17 - 18 พฤษภาคม."

6 เมษายน

มวลชนจากหลายจังหวัดเดินทางไปแสดงการสนับสนุนให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีที่หอประชุมกองทัพบก ส่วนนักศึกษาเดินทางไปที่พรรคสามัคคีธรรมเพื่อประณามที่ได้ร่วมกับอีก 4 พรรค คือ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย พรรคราษฎร และลงมติสนับสนุนให้ พลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ขณะเดียวกันพรรคประชาธิปัตย์ ก็ได้ออกติดโปสเตอร์ทั่วกรุงเทพมหานครมีข้อความว่า "ประชาธิปัตย์จะไร้ศักดิ์ศรีหาก นายกรัฐมนตรีไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง"

7 เมษายน

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพลเอก สุจินดา คราประยูร เป็น นายกรัฐมนตรี

8 เมษายน

คณะกรรมการรงค์เพื่อประชาธิปัตย์และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย รวมตัวกันคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งที่ลานพระบรมรูปทรงม้า หน้า กองบัญชาทหารสูงสุดสนามเสือป่า ขณะที่ ร.ต. ฉลาด วรฉัตร เริ่มประท้วงด้วยวิธีอดอาหารที่หน้ารัฐสภา ส่วนพลเอกสุจินดา คราประยูร ได้กล่าวกับบรรดานายทหารและ พลเรือนที่ไปร่วมแสดงความยินดีที่หอประชุมกองทัพบก ด้วยอาการร่ำไห้และเสียงสั่นเครือว่า มีความจำเป็นที่ต้องยอมเสียสัจจะวาจาเพื่อประเทศชาติ จากที่เคยกล่าวไว้ว่าจะไม่รับ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

9 เมษายน

ทหารและตำรวจกว่า 1,000 นาย ร่วมพิธีสวนสนามเพื่อสดุดีและเป็นเกียรติแก่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ที่กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ บางเขน ส่วนนักศึกษา

ประมาณ 20 คน ไปวางพริตและผูกผ้าดำรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ทางด้านพรรค
พลังธรรมได้ใช้เวทีปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 12 แห่ง อภิปราย
คัดค้านนายกรัฐมนตรีคนนอก

10 เมษายน

4 พรรคการเมืองฝ่ายค้านมีมติเรียกร้องให้รัฐบาลให้เสรีภาพแก่สื่อสารมวลชน
ทุกประเภทในการเสนอข่าวสาร โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์ พล.อ.สุจินดา คราประยูร
และเรียกร้องให้มีการถ่ายทอดสดทางวิทยุและโทรทัศน์ในวันแถลงนโยบายของรัฐบาล

11 เมษายน

คณะกรรมการรงค์เมื่อประชาธิปไตย (ครป.) จัดอภิปรายที่มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ เรื่องนายกรัฐมนตรีคนนอกวิกฤตการเมืองไทย และออกแถลงการณ์เชิญชวนให้
ประชาชนคัดค้าน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ด้วยการใส่เสื้อผู้ชดดำ

14 เมษายน

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรมเขียนจดหมายเปิดผนึกถึง
พล.อ.สุจินดา คราประยูร แสดงความไม่เห็นด้วยในการรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากที่
กล่าวว่ายอมเสียสัจจะเพื่อชาติ และประกาศแต่งตั้งชดดำเข้าประชุมสภาผู้แทนราษฎร ส่วน
พล.อ.สุจินดา คราประยูร ให้สัมภาษณ์ ว่าไม่คำนึงถึงว่าใครจะล้มรัฐบาล และหากไม่
สามารถทำงานในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้ประชาชนพอใจได้แล้วก็คงอยู่ไม่ได้

15 เมษายน

พรรคความหวังใหม่และพรรคประชาธิปไตย มีมติให้ ส.ส. และสมาชิกพรรค
แต่งตั้งชดดำเป็นการไว้ทุกข์เช่นเดียวกับพรรคพลังธรรม ขณะที่อาจารย์และนักวิชาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 100 คนร่วมกันเข้าชื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับพรรคการเมือง

ร่วมรัฐบาล ให้การสนับสนุนผู้ที่ไม่ได้เป็น ส.ส. ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

16 เมษายน

เปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรนัดแรก ซึ่งส.ส. พรรคฝ่ายค้านร่วมกันแต่งตั้งชุดคำและถือตะเกียงเข้าสภา โดยมีการชุมนุมปราศรัยของ ครป. และนักศึกษาประชาชนที่ด้านนอก และนายสุพันธ์ ชรรณเพชร ส.ส. นัทลุง พรรคประชาธิปัตย์ ร่วมอดข้าวประท้วงกับ ร.ต. ฉลาด วรฉัตร และในวันเดียวกันนี้กลุ่มผู้สื่อข่าวที่ติดตามทำข่าวนายกรัฐมนตรี 67 คน ร่วมกันลงชื่อประท้วงการกระทำของหน่วยรักษาความปลอดภัยประจำตัวนายกรัฐมนตรีที่ปฏิบัติตนไม่สุภาพ ในขณะพยายามสัมภาษณ์ พล.อ. สุจินดา คราประยูร เมื่อเดินทางไปร่วมในงานเลี้ยง ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลที่โรงแรมเซ็นทรัล พลาซ่า

17 เมษายน

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ 48 คน โดย พล.อ. สุจินดา คราประยูร ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งนายสุรินทร์ นิสิตสุวรรณ รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งฉายาให้คณะรัฐมนตรีชุดนี้ว่าเป็นรัฐบาลง่อย ส่วนคุณหญิงวรรณี คราประยูร ภริยา พล.อ. สุจินดา คราประยูร ให้สัมภาษณ์ถึงกรณีที่นักข่าวได้รับการปฏิบัติที่ไม่สุภาพจากหน่วยรักษาความปลอดภัยว่า เนื่องจาก รปภ. เกเรจะมีมือที่สามเข้าแทรกประชิดตัวนายกรัฐมนตรี ดังนั้นในการสัมภาษณ์นายกรัฐมนตรี จึงควรมีการนัดหมายส่วนตัวและนั่งสัมภาษณ์ให้เรียบร้อย

18 เมษายน

พล.อ. สุนทร คงสมพงษ์ ประธานสภา รสช. แสดงความไม่เห็นด้วยที่นักการเมืองซึ่งถูกประกาศยึดทรัพย์สินได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ในขณะที่มีผู้เข้าร่วมอดข้าวประท้วงกับ ร.ต. ฉลาด วรฉัตร 11 คน

19 เมษายน

สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) เปิดอภิปรายโจมตี พล.อ.สุจินดา คราประยูร และพรรคร่วมรัฐบาลพร้อมกับตั้งโต๊ะของประชามติค้านนายกรัฐมนตรีคนกลาง ที่หน้ารัฐสภา

20 เมษายน

ครป.สนนท. และพรรคการเมืองฝ่ายค้านร่วมกันจัดปราศรัยที่ลานพระบรมรูปทรงม้า มีผู้เข้าร่วมชุมนุมประมาณ 100,000 คน

22 เมษายน

พรรคการเมืองฝ่ายค้านร่วมยื่นญัตติต่อประธานรัฐสภาขอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นใน 4 ประเด็นคือ ให้นำนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ลดอำนาจของวุฒิสภาและให้มีการพิจารณาญัตติอื่น ๆ ในการประชุมสภาสมัยที่สอง

23 เมษายน

สนนท. จัดการปราศรัยและแสดงจ้วงการเมืองคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่รัฐสภา และเดินขบวนไปยังหน้าสวนรื่นฤดี พร้อมยื่นจดหมายเปิดผนึกเรียกร้องให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่ง และในวันเดียวกันนี้มีผู้บุกรุกเข้าไปทำลายรถยนต์ของ นายสุทธิชัย หยุ่น บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นในบ้านพัก ส่วน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้เดินทางไปดูภาวะฝนแล้งที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งปรากฏว่าเจ้าหน้าที่จังหวัดได้ใช้น้ำลดเส้นทางที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร จะเดินทางผ่านก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ติดตามมา

24 เมษายน

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกรับสั่งขอให้
ร.ต.ฉลาด วรฉัตร เลิกอดอาหารประท้วง แต่ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ไม่ยินยอมในขณะที่
ร่างกายเกิดอาการไม่ปกติ จนเป็นลมแพทย์ต้องให้น้ำเกลือช่วยเหลือ

25 เมษายน

ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ทำหนังสืออุทิศตนเองให้กับโรงพยาบาลวชิระภาคเลยชีวิต
ลงและยืนยันที่จะอดอาหารประท้วงต่อไปวันเดียวกันมีจดหมายเปิดผนึกจากคณาจารย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเรียกร้องให้นักวิชาการที่ไปช่วยงานรัฐบาลถอนตัวออกมา

26 เมษายน

สนท. ออกแถลงการณ์ขอประชาทานให้แก่ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้นายกรัฐมนตรีมาจก
การเลือกตั้ง และชักชวนประชาชนร่วมคัดค้านนายกรัฐมนตรีคนนอกด้วยการกดตรารถยนต์เมื่อ
ขับผ่านทำเนียบ รัฐบาล รัฐสภา สวนรื่นฤดี และศาลากลางจังหวัด

27 เมษายน

สนท. จัดเวทีปราศรัยคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่หน้ารัฐสภา และมีอาจารย์จาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเข้าเยี่ยม ร.ต.ฉลาด วรฉัตร เพื่อให้กำลังใจ

29 เมษายน

พรรคพลังธรรมเสนอทางออกให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ในการลงสมัครรับ
เลือกตั้งโดย ส.ส. ของพรรคพร้อมที่จะลาออกเพื่อให้มีการเลือกตั้งซ่อม ทางด้านอาจารย์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์
ในฐานะผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ดำเนินการเสนอแต่งตั้ง
นายกรัฐมนตรีคนใหม่

30 เมษายน

ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ซึ่งอดอาหารมาเป็นเวลา 23 วันเกิดอาการช็อกหมดสติ และถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลวชิระ และเมื่อรู้สึกตัวขึ้นมาก็ยังแสดงอาการยืนยันที่จะกลับไปประท้วงต่อ วันเดียวกันนักศึกษา 3 คนที่ออกแจกแถลงการณ์คัดค้านนายกรัฐมนตรีคนกลาง ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวไปที่ สน.ปทุมวัน ส่วน พล.ต.ต.ณรงค์ เจริญทอง เปิดเผยว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เตรียมแผนไฟริณาคประสานกับแผนตุลัชยของฝ่ายทหารเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในวันที่ 1 พฤษภาคม ซึ่งเป็นวันแรงงานและวันที่ 6 พฤษภาคม ที่จะเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งองค์กรที่คัดค้านนายกรัฐมนตรี เรียกร้องให้มีการชุมนุมประท้วง

1 พฤษภาคม

นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ เลขาธิการมูลนิธิดวงประทีป ซึ่งตั้งท้องได้ 4 เดือน เดินทางไปร่วมอดอาหารประท้วงร่วมกับ น.ส.จิตราวดี วรฉัตร บุตรสาว ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ที่หน้ารัฐสภาณะที่มีการประชุมของคณาจารย์ 90 คน จาก 10 มหาวิทยาลัยคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง และมีการอภิปรายที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงในเรื่องเดียวกัน

3 พฤษภาคม

สนท. ออกรณรงค์เรียกร้องที่ชุมนุม 6 แห่งในกรุงเทพมหานคร เรียกร้องให้ประชาชนไปร่วมฝังปราศรัย ที่สนามหลวงในวันที่ 4 พฤษภาคม ส่วนกลุ่มนักวิชาการเพื่อประชาธิปไตย 10 สถาบัน ทำจดหมายเปิดผนึกเรียกร้องให้หัวหน้าพรรคฝ่ายค้านยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีที่ขึ้นรับตำแหน่งโดยไม่ชอบธรรม

4 พฤษภาคม

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ประกาศบนเวทีปราศรัยที่ท้องสนามหลวง ซึ่งมีผู้เข้าร่วม

ชุมนุมปราศรัยประมาณ 1 แสนคน ว่าขอเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออก โดยขอคอดอาหารประท้วงและจะไม่รับน้ำเกลือ หรือยาบำรุงใด ๆ นอกจากดื่มน้ำ ซึ่งคาดว่าจะมีชีวิตอยู่ได้ประมาณ 7 วันและเดินทางไปอดอาหารที่หน้ารัฐสภา โดยกลุ่ม นักวิชาการ 10 สถาบันมีมติให้ส่งนักวิชาการร่วมอดอาหารด้วยวันละ 1 คน

5 พฤษภาคม

ร.ต.ฉลาด วรฉัตร เดินทางออกจากโรงพยาบาลกลับไปอดอาหารประท้วง โดยมีประชาชนเดินทางไปให้กำลังใจผู้ที่อดอาหารประท้วงเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณที่ พล.ต.จำลอง นิ่งอดอาหารอยู่พร้อมป้ายประกาศที่ติดไว้ว่าจากเที่ยงวันนี้ชีวิตผมเหลืออีก 6 วัน ซึ่งในช่วงค่ำมีผู้ไปร่วมชุมนุมฟังการปราศรัยที่จัดขึ้นกว่า 1 หมื่นคนจนเจ้าหน้าที่ต้องปิด การจราจรในบริเวณรอบรัฐสภา ส่วน พล.อ.สุจินดา คราประยูร กล่าวยืนยันว่าจะไม่ ลาออกจากตำแหน่งและพร้อมที่จะรวมคน 5 ล้านคนมาให้การสนับสนุนได้

6 พฤษภาคม

ประชุมรัฐสภาเพื่อแถลงนโยบายของรัฐบาล แต่เมื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เริ่มแถลง บรรดาพรรคฝ่ายค้านได้เดินออกนอกห้องประชุม เพื่อแสดงการประท้วง และไป ปราศรัยที่เวทีหน้ารัฐสภา ซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่ในเวลานั้นประมาณ 1 หมื่นคนและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงประมาณ 8 หมื่นคนในช่วงเย็นวันเดียวกันนี้ คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ร่วมกัน ลงชื่อถวายฎีกาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถวายความเห็นให้ทรงใช้พระราชอำนาจ แนะนำให้นายกรัฐมนตรียุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

7 พฤษภาคม

เจ้าหน้าที่ตำรวจปิดกั้นถนนรอบรัฐสภา ป้องกันไม่ให้ประชาชนเข้าไปร่วมชุมนุมแต่ ไม่สามารถกันไว้ได้ แม้จะมีประกาศของกองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ที่เตือนไม่ให้ไปร่วมชุมนุม จนในตอนค่ำมีการเคลื่อนย้ายที่ชุมนุมไปยังท้องสนามหลวงมี

ประชาชนเข้าร่วมประมาณ 5 หมื่นคน

8 พฤษภาคม

ประชาชนเข้าร่วมชุมนุมที่ท้องสนามหลวงประมาณ 2 แสนคนและมีการเคลื่อนย้ายที่ชุมนุมเพื่อจะไปยังลานพระบรมรูปทรงม้า แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจทหารวางกำลังพร้อมตั้งลวดหนามกีดขวางอยู่บนสะพานผ่านฟ้า ถนนราชดำเนินจนเกือบจะเกิดการปะทะกันขึ้น ซึ่ง พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ขึ้นประกาศบนรถนำขบวนไม่ให้ประชาชนปะทะกับเจ้าหน้าที่ และให้ยึดหลักการต่อสู้ด้วยสันติวิธี

9 พฤษภาคม

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เลิกอดอาหารและประกาศลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรม เพื่อร่วมนำประชาชนชุมนุมประท้วงต่อไปวันเดียวกันนี้ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเชิญผู้แทนพรรคการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านร่วมหารือเพื่อคลี่คลายวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น และแถลงว่าทุกพรรคมีมติร่วมกันที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญตามข้อเรียกร้องของฝ่ายค้าน

10 พฤษภาคม

การชุมนุมคัดค้าน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ถูกจัดขึ้นอีกครั้งหนึ่งที่ท้องสนามหลวง ในนามของสมานันต์ประชาธิปไตย เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาผู้คัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งเห็นว่า พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลบิดพลิ้วในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยผู้นำพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลต่างอ้างว่ายังไม่มิตินของพรรค อย่างเป็นทางการในเรื่องนี้ และผู้ร่วมชุมนุมหลายแสนคนได้เคลื่อนขบวนเพื่อเดินทางไปยังทำเนียบรัฐบาล แต่เกิดปะทะกันกำลังเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ที่ใช้กำลังสกัดกันอยู่บนสะพานผ่านฟ้า ถนนราชดำเนิน จนเกิดเหตุการณ์จลาจล และกระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศภาวะฉุกเฉินห้ามการชุมนุมตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป

18 พฤษภาคม

กำลังตำรวจ ทหาร บุกเข้าปราบปรามสลายการชุมนุมด้วยกำลังอาวุธ จับกุม พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และผู้ร่วมชุมนุมนับพันคนแต่เหตุการณ์กลับลุกลามต่อเนื่อง

19 พฤษภาคม

เจ้าหน้าที่กำลังทหารใช้กำลังเข้าปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงบริเวณด้านหน้า กรมประชาสัมพันธ์ ถนนราชดำเนินและท้องสนามหลวง หลังจากเกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงมีการเผาสถานที่ราชการในบริเวณนั้น เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล กรมสรรพากร และเกิดการจลาจลลุกลามทั่วกรุงเทพมหานคร

20 พฤษภาคม

ผู้ชุมนุมที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงยังคงมีผู้มาร่วมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีการปิดถนนรามคำแหงตั้งแต่ก่อนแยกพระรามเก้า จนถึงมหาวิทยาลัยรามคำแหง แต่หลังจากมีการประกาศเคอร์ฟิวแล้ว ผู้ชุมนุมเริ่มทยอยกลับจำนวนหนึ่ง

21 พฤษภาคม

หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชกระแสรับสั่งกับ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ให้หันหน้าเข้าหากันแก้ปัญหา และยกเลิกคำสั่งห้ามออกจากบ้านในยามค่ำคืน สถานการณ์ทุกอย่างคลี่คลาย ผู้ชุมนุมที่รามคำแหงสลายตัวอย่างสงบ ได้มีการปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมทั้งหมด รวมทั้ง พล.ต.จำลอง ศรีเมืองด้วย ทหารถอนกำลังออกจากถนนราชดำเนินเข้าที่ตั้ง แต่ยังมีประชาชนจำนวนมากออกไปดูสถานที่เกิดเหตุการณ์ปะทะบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย บางส่วนได้บาดเจ็บหากกระดูกผู้เสียชีวิต ที่กรมประชาสัมพันธ์ และกองสลากกินแบ่ง และมีข่าวลือทหารจะปฏิวัติทั้งวัน

22 พฤษภาคม

พรรคร่วมรัฐบาล 5 พรรค ยื่นหนังสือต่อเลขาธิการรัฐสภาให้พิจารณาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ วันที่ 25 พฤษภาคมที่จะถึง ใน 4 ประเด็นเหมือนกับที่พรรคฝ่ายค้านเสนอ ที่สำคัญคือ ให้นายกรัฐมนตรีมาจาก ส.ส. โดยไม่มีบทเฉพาะกาลด้วย ด้านองค์กรเอกชนเรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบต่อคนบาดเจ็บและล้มตาย ซึ่งยังไม่รู้ชะตากรรมอีกนับพันคน ส่วนรัฐบาลตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต รวมทั้งขอใช้ความเสียหายด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างเหตุการณ์ 17 - 20 พฤษภาคม

23 พฤษภาคม

พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ได้หารือกับ พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการกองทัพอากาศ พล.อ. อิศระพงษ์ หนุรักษ์ดี ผู้บัญชาการกองทัพบก ที่กองทัพอากาศที่ 1 มีกระแสน้ำ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกและเดินทางออกนอกประเทศ ส่วน 72 ส.ส. ยื่นหนังสือคัดค้านไม่ให้มีการนิรโทษกรรม "ฆาตกร"

24 พฤษภาคม

โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจออกประกาศคำแถลงลาออกของนายกรัฐมนตรีเมื่อเวลา 11.15 น. โดยให้เหตุผลว่าได้สนองความต้องการของประชาชนในการผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้วและเพื่อแสดงความรับผิดชอบทางการเมืองต่อเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อ 17 - 20 พฤษภาคมที่ผ่านมา

บทคัดย่อ

ทหารกับการแทรกแซงทางการเมืองไทย: วิเคราะห์กรณีศึกษากรณี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยขอนแก่น
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ตุลาคม 2535

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์บทบาทของกองทัพไทย และการเข้าแทรกแซงทางการเมือง ในกรณีเหตุการณ์พฤษภาทวิภาค โดยศึกษาถึงวิวัฒนาการ กลยุทธ์และอิทธิพลของทหารที่มีต่อการเมืองไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียกร้อง ประชาธิปไตยของประชาชนจนกระทั่งก่อให้เกิดวิกฤตการณ์นองเลือดในเดือนพฤษภาคม 2535 ตลอดจนยุทธวิธีในการแก้ปัญหาของรัฐบาลและผลกระทบของเหตุการณ์นี้ที่มีต่อสังคม การเมืองไทย

ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยข้อมูลทั้ง เอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรองในการนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูลเท็จจริงต่าง ๆ

ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบถึงคุณลักษณะที่สำคัญของทหารไทยที่เอื้อต่อการเข้าแทรกแซงทางการเมือง เหตุผลสำคัญที่นำมาเป็นข้ออ้างยุทธวิธีในการแทรกแซง ตลอดจนวิวัฒนาการในการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทยและการเข้ามามีบทบาทอย่างโดดเด่นของทหารในเหตุการณ์พฤษภาทวิภาค ซึ่งก่อให้เกิดการเสียชีวิตและบาดเจ็บของผู้เข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยอันเกิดจากการปฏิบัติการอันทารุณโหดร้ายของเหล่าทหารที่ได้รับคำสั่งมาจากผู้บังคับบัญชาที่ใช้กำลังจากกองทัพเป็นฐานอำนาจในการสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร เป็นนายกรัฐมนตรีนั้นคือ พลเอก สุจินดา คราประยูร ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชาระดับสูงสุดในกองทัพมาก่อน นอกจากความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินอันมีค่าอย่างใหญ่หลวงแล้ว เหตุการณ์นองเลือดครั้งนี่ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อกองทัพไทยในด้านลบและภาพพจน์ของสังคมไทยในสายตานานาประเทศโดยส่วนรวมด้วย